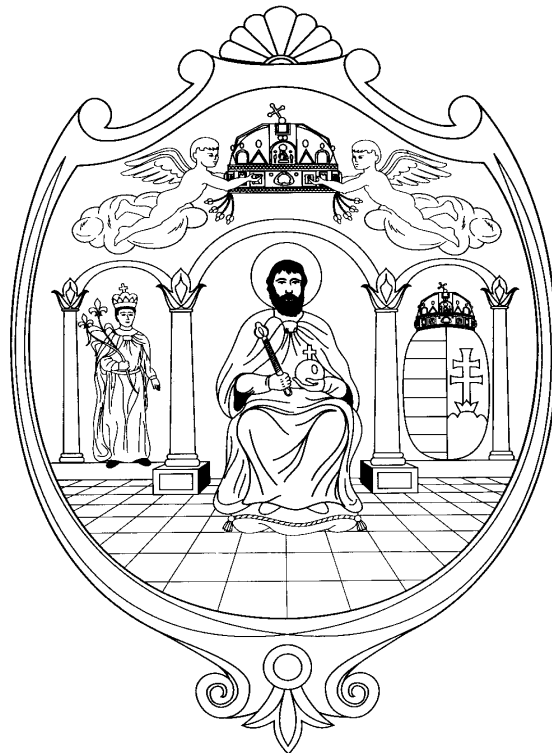

Tolna megye
szociális szolgáltatótervezési
konceptiója

2009.

I. fejezet

I. 1. A társadalmi-gazdasági környezet

I. 1. 1. A megye társadalmi-gazdasági helyzete

1.1.1. Megyei adatok

1.1.1.1. Földrajzi elhelyezkedés, népesség:

Tolna megye Magyarország déli részén, nagyjából a Duna és a Mecsek északi vonulata között helyezkedik el, északról Fejér, nyugatról Somogy, délről Baranya megyével határos. Keleten Bács-Kiskun megyétől a Duna választja el. Tolna megye 3.703 km², az ország területének csupán 4%-a. A természetföldrajzi adottságokat tekintve a megye lényegében a Dunántúli-dombság és a Dunán átnyúló alföldi síkság találkozásánál fekszik. A térség keleti részét jelentő Dél –mezőföld és Sárköz, valamint a megye belsejében lévő Kapos-völgye nagyjából sík terület, míg a pannon táj szelíd lankáit nyugaton az ide átnyúló Somogyi-dombság, délen a Völgység és a Szekszárdi-dombság, a megye középső részén pedig a Hegyhát jelenti.

Tolna megye lakóinak száma a 247.287 fő volt 2004. január 1-jén, 2008. január 1-én viszont már csak 238.431 fő. A lakosságszám az országos tendenciával párhuzamosan fogy, nagyobb részben természetes fogyással, kisebb részben elvándorlással. 2007-ben az elveszületések száma 2109 fő, míg a halálozások száma 3248 fő volt a megyében, tehát már egy éven belül is szembetűnő a népességszám-csökkenés. Az elvándorlás főleg a fiatalabbakat jellemzi, így egy öregedési folyamatot is megfigyelhetünk. A megye 238.431 fős népességéből a 2007. évben 128.591 fő városban, 109.840 fő pedig községben élt. (2001-ben a 249.683 főből 134.832 fő élt városban, 114.851 fő pedig községben.) A megye népessége az ország lakosságának mintegy 2,4%-a. Népsűrűségét tekintve: az országban csak kettő ritkábban lakott megye van, mint Tolna megye. A 100 km²-re jutó települések átlagos értéke három. A megyében 5 statisztikai kistérség van: a Bonyhádi, a Dombóvári, a Paksi, a Szekszárdi és a Tamási kistérség.

E térségek között jelentős adottság- és fejlettségbeli különbségek vannak. Ez a földrajzi elhelyezkedéséből adódó sajátosságokon túl a településszerkezet vidékenkénti eltérő jellegével, a potenciális természeti erőforrások egyenlőtlen eloszlásával, valamint a korábbi évtizedek ipartelepítésének differenciáltságával hozható leginkább összefüggésbe. E területi különbségek is közrejátszottak abban, hogy a KSH-nak az ország kistérségeinek öt fejlettségi típusba (dinamikusan fejlődő, fejlődő, felzárkózó, stagnáló, lemaradó) való besorolása alapján Tolna megye térszerkezeti tagolt térség képét mutatja. Ez alapján a Szekszárdi és a Paksi kistérség fejlődőnek, a Bonyhádi és a Dombóvári kistérség felzárkózónak, Tamási kistérség pedig stagnálónak minősült.

A megye 109 településéből 9 város, 100 község. A megyeszékhely, Szekszárd 34 ezer lakosával a legkisebb megyeszékhely, megyei jogú város. A településeknek mintegy felén ezernél kevesebb lakos él, így a településszerkezetet a kistelepülések határozzák meg. A városok közül Bátaszék, Dunaföldvár, Simontornya és Tamási lakossága nem éri el a 10 ezer főt.

1.1.1.2. Gazdaság:

A megye gazdaságát a három legnagyobb lélekszámú város: Dombóvár, Paks és Szekszárd határozza meg, melyek a megye három különböző sarkában fekszenek. Paks és Szekszárd a megye sűrűn lakott Duna-menti térségében játszanak fontos szerepet, s ez a szerep a szekszárdi Szent László híd 2003. évi átadásával megnőtt és átnyúlt az Alföldre is. Paks, ahol az ország egyetlen atomerőműve működik, s a villamos energia szükséglet 40%-át termeli, stratégiai szerepet játszik a gazdasági életben. Dombóvár a megye dél-nyugati sarkában, Baranya és Somogy megye határától is 5-6 km-re, kapcsolódik Kaposvárhoz és sok területen Pécshez is. Ez a város a legfőbb kapocs a 3 megye között. Mindhárom város kistérségi központ is, s így szűkebb környezetükre döntő befolyással bírnak. A másik két kistérségi központ Bonyhád, amely a Völgység fejlődésnek indult székhelye és Tamási, amely a megye legtöbb települést magába foglaló (a megye településeinek 30%-a), kistelepülései terület központja.

Bár a megye alapvetően mezőgazdasági beállítottságú, a mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipar – a malomipar kivételével – szinte teljesen hiányzik, így a késztermékké alakítás hasznát más területeken fölőzik le. Egyedül a tejipar termelése jelentős, amely a változások hatására sem esett vissza, és Szekszárdon, Dombóváron és Tamásiban jelenleg is fontos szerepet játszik. Az élelmiszeripar a megye ipari termelési értékének csupán 11 %-át adja. A termelés csupán 6%-át találjuk a textiliparban és a bőrgyártásban. A feldolgozóipar 36 %-al képviselteti magát a megye ipari termelésében. A megyében az országosnál magasabb a mezőgazdaságban, az energetikában (PA Rt.) és a textiliparban foglalkoztatottak aránya. A mezőgazdasági feldolgozóipar alacsony aránya miatt alacsony létszám jellemzi az élelmiszeripart is. Tolna megye modernizációjának elmaradottságát mutatja, hogy a szolgáltató szektor gyenge.

Az átalakult és még mindig alakuló mezőgazdaság, a sok helyen leépült és hiányzó ipar, a terciér szektor alacsony aránya miatt a régió belül Tolna megyében a legkevesebb a működő vállalkozások száma, alacsonyabb az országos átlagnál is. Az egyéni vállalkozások aránya a vállalkozásokon belül 69 %, s ez jóval magasabb az országos átlagnál. Az 1000 lakosra jutó vállalkozások aránya azonban alatta marad az országos átlagnak, s ezek egy része próbálkozás és kényszervállalkozás, egyes cégek csak ilyen formában hajlandók foglalkoztatni a dolgozókat. A megyében a vállalkozások exportorientáltsága a hazai tulajdonú cégek esetében igen gyenge. Az export 70-80%-át külföldi, vagy többségükben külföldi tulajdonú cégek adják. Az exportált termékek nagyon nagy hányada bér munka eredménye, amihez sok esetben értéktöbbletet tölünk csak a betanított munkaerő ad, ez pedig százalékosan igen alacsony értékteremtő.

Az egy lakosra jutó GDP tekintetében Tolna megye 2007-ban hasonló értéket képviselt, mint a Dél-Dunántúl (Tolna megye 1593 ezer Ft/fő, Dél-Dunántúl 1596 ezer Ft/fő). Az országos adathoz 2363 ezer Ft/fő) képest viszont jelentős a megye lemaradása.

1.1.1.3. Emberi erőforrás:

Az iskolai végzettséget tekintve a Dél-Dunántúlon Tolna megye Baranya és Somogy után következik. Ennek oka, hogy kevés a megyén belül a felsőfokú intézet, a kistelepüléseknek alig van értelmisége, nincs még magyarországi méretekben sem nagyvárosa, ahol az értelmiség koncentrálódna.

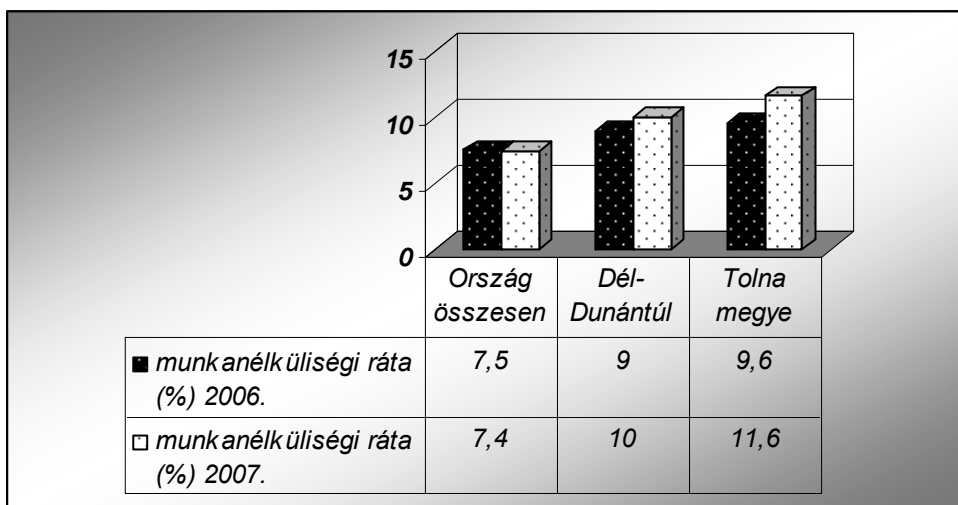
A gazdasági vállalkozásokban nagy arányú a betanított és segédmunkások tömege. Kevés az idegen nyelvet/nyelveket magas szinten beszélők száma, s ez felhívja a figyelmet a következő évek feladataira, ha versenyképes munkaerővel akarjuk helyzetünket megerősíteni az Európai Unióban.

Az előző évtizedek következtében azonban van a megyének egy jól képzett mezőgazdasági szakembergárdája, amely mind a társas, mind az egyéni gazdaságokban megállja helyét, továbbképzésükre az Európai Unióhoz való csatlakozás miatt azonban szükség van, mert elsősorban a pályázatok elkészítésében nekik lehet fontos szerepük. A magasan képzett műszaki értelmiség tömegesen Pakson van jelen. A humán értelmiség tömegét a pedagógusok és az orvosok adják. A gyereklétszám csökkenése miatt fontos a pedagógusok egy részének átképzése, s e területen előtérbe kell helyezni a fiatalokat. Közgazdasági, pénzügy, jogi területen évek óta tömegessé vált a képzés, az arra érdemes fiataloknak meg kell adni a lehetőséget a további fejlődésre, hogy Magyarország uniós szakembergárdája megfelelő létszámban rendelkezésre álljon, s ebben Tolna megye is kellő súllyal képes legyen részt vállalni.

A foglalkoztatottság a régióon belül Tolna megyében a legalacsonyabb, a munkanélküliségi ráta rosszabb az országos átlagnál. E tekintetben területi eltéréseket figyelhetünk meg, megjegyezve, hogy a helyzet havonta, néha hetente is változhat.

Míg az országos munkanélküliségi ráta a hivatalos adatok szerint a 2006. évhez képest egy kicsit csökkent, addig a Dél-dunántúli és Tolna megyei munkanélküliségi ráta nőtt. A Tolna megyei növekedés különösen szembetűnő.

A fent leírtakat az alábbi diagram szemlélteti:

Forrás: Tolna megye statisztikai évkönyve 2006. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2007.; Tolna megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2008.

A gazdasági világválság az elmúlt időszakban Magyarországra is begyűrűzött, így Tolna megye is érzi a válság negatív következményeit. A negatívumok jól láthatóak a gazdasági mutatókban (pl. nemzeti valuta leértékelődése, munkanélküliség növekedése, a termelés csökkenése). A válság időtartama és pontos kimenetele jelenleg bizonytalan, így a fent említett adatokban várhatóan további negatív tendencia lesz megfigyelhető a közeljövőben.

1. 1. 2. Kistérségi adatok

1.1.2.1. Bonyhádi kistérség:

A kistérség a Völgység kistáj településeit, és az ebbe benyúló ÉK-i Mecsek, a Tolnai Hegyhát és a Szekszárdi Dombvidék Völgységgel határos – egy egységes tájkörzetbe kapcsolódó – területének falvait foglalja magába.

A kistérség települései hagyományaikban, kulturálisan és etnikailag szinte azonos képet mutatnak. A történelem során népességük élete hasonlóképpen alakult. A falvak a II. világháború előtt német települések voltak, amelyekben a kitelepítés után felvidéki magyarokat és bukovinai székelyeket telepítettek. Napjainkra a lakosság körében meglévő korábbi ellentétek teljesen megszűntek, és hagyományaik érdekes ötvözetet alkotnak a gazdasági, társadalmi és kulturális élet különböző területein, s mindez kedvezően hat a térség fejlődésére.

- *Településszám: 21*
- *Terület: 377 km²*
- *Lakónépesség (2008. január 1.): 28 974 fő, ami a megyei lakosság 12, 2 %-a (népességfogyás az utóbbi évtizedben)*
- *Népsűrűség: 77 fő/km².*
- *Az itt élők 21, 3 %-a 60 éven felüli.*
- *Fiatalodási index (0-14/60-x éves népesség aránya) 71, 1 % volt 2005-ben.*
- *Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (18-x éves) 24, 7 % (2001).*
- *A nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú állandó népességből 7 %.*
- *Csatornázottság: A csatornahálózatba a lakások 84, 1 %-a van bekapcsolva. Ez a legmagasabb adat a megyében.*
- *A megyében ebben a kistérségben a legmagasabb az ipari, építőipari munkát végzők aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest (46,6 %).*
- *A megyében ebben a kistérségben a legalacsonyabb a szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest (43, 9%).*

1.1.2.2. Dombóvári kistérség:

Dombóvár és körzete életében a három megye találkozási pontja mindig meghatározó tényező volt. A térség települései közül hirtelen kiemelkedő Dombóvár vonzáskörzete átlépi a megyehatárokat. A vizsgálatok szerint különböző intenzitással Baranyából mintegy 20-25, Somogy megyéből 4-5 települést vonz. A legerősebb az egészségügyi és az oktatási vonzás, hiszen a dombóvári kórház ellátási területe kiterjed ezekre a községekre is, a város 3 középiskolája pedig a gimnáziumtól a szakképzés legkülönbözőbb területéig kínál tanulási lehetőséget.

A kistérség fontos ágazata a turizmus, amely a Dombóvár-Gunaras termálfürdőre alapozva az idegenforgalom több ágát vonzhatja a területre. A fürdő az utóbbi időszakban jelentős fejlesztésen esett át. A vadászturizmus első számú helye a dámokról híres gyulaji erdő, de a kistérségben lévő vadásztársaságok is be tudnak kapcsolódni ebbe a folyamatba. A falusi turizmus terén Várong sikeres kezdeményezése másoknak is például szolgálhat.

- *Településszám:* 16
- *Terület:* 509 km²
- *Lakónépesség (2008. január 1.):* 33 947 fő, ami a megyei lakosság 14, 2 %-a. (népességfogyás az utóbbi évtizedben)
- *Népsűrűség:* 67 fő/km².
- A kistérségi lakosság 22,5 %-a 60 éven felüli.
- *Fiatalodási index (0-14/60-x éves népesség aránya)* 67,9 % volt 2005-ben.
- *Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (18-x éves)* 27,9 % (2001).
- *A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből* 10,1 %.
- *Csatornázottság:* A csatornahálózatba a lakások 40,8 %-a van bekapcsolva.
- *A megyében ebben a kistérségben a legalacsonyabb az ipari, építőipari munkát végzők aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest (29,6 %).*
- *A szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 56,8 %..*

1.1.2.3. Paksi kistérség:

A kistérség négy kistáj területét érinti: Közép-Mezőföldet, Dél-Mezőföldet, Tolna - Sárközt és a Sárvíz-völgyet. A kistérség határát keleten a Duna jelenti természetes határként, a többi irányban természetes határt nem lehet meghúzni. ÉNy-on Fejér megyével határos.

A kistérségben két város található: Paks és Dunaföldvár, amelyek közül Paks a meghatározó nagysága és gazdasági súlya miatt. Tolna megyében a szekszárdival együtt ez a kistérség a legfejlettebb. Meghatározó, hogy itt található az ország egyetlen atomerőműve, amely a villamos energia szükségletnek a 40%-át állítja elő. A térség előnye a közlekedésben is megjelenik, hiszen a települések egy része a 6. sz. fő közlekedési útvonalra fűződik fel. 2003 májusáig Dunaföldvárnál volt a megye egyetlen Duna-hídja, amely jó összeköttetést biztosít az ország keleti része, az Alföld felé.

- *Településszám:* 14 Tolna megye kistérségei közül – a hozzá tartozó településszám szerint – a legkisebb.
- *Terület:* 757 km²
- *Lakónépesség (2008. január 1.):* 48 688 fő, ami a megye lakosságának 20,4 %-a. (Ebben a kistérségben volt összességében a legkisebb a népességfogyás az utóbbi évtizedben.)
- *Népsűrűség:* 64, 3 fő/km².
- A lakosság 19, 5 %-a 60 éven felüli. Ez a legalacsonyabb adat a megyében.
- *Fiatalodási index (0-14/60-x éves népesség aránya)* 81, 4 % volt 2005-ben. A legmagasabb adat a megyében.

- Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (18-x éves) 29, 8 % (2001).
- *A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből 5, 9 % . A megyében ez a legalacsonyabb adat.*
- *Csatornázottság: A csatornahálózatba a lakások 64, 1 %-a van bekapcsolva.*
- *Az ipari, építőipari munkát végzők aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 44 %.*
- *A szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 46, 6 %.*

1.1.2.4. Szekszárdi kistérség:

Központja a megyeszékhely, Szekszárd, ennek a központi szerepnek a következtében is a Paks - dunaföldvári kistérség mellett a megye másik legfejlettebb területe.

A domborzatilag alapvetően két – síksági és dombsági – részre tagolódó kistérség természetföldrajzi adottságai elsősorban a mezőgazdaság számára kedvezőek. A kistérség területét több kistáj is érinti: Dél-Mezőföld, Tolnai Sárköz, Sárvíz-völgy, Tolnai Hegyhát. A kistérség határain belül helyezkedik el a Szekszárdi dombtság, amely a Tolnai dombtság legmagasabbra kiemelkedő és legtagoltabb kistája.

A Bogyiszló térségében 2003 májusában átadott szekszárdinak nevezett Duna-híd az egész kistérség szerepét megnövelheti, nemcsak Tolna megyén, hanem a Dél-Dunántúlon belül is, hiszen a 6. sz. fő közlekedési útra rácsatlakozva összeköttetést biztosít Baranya megye és Pécs felé, a 65. és 61. sz. főutakon keresztül Somogy megye és Kaposvár felé. De a beruházás megvalósításával az eddig aszimmetrikus vonzáskörzet kiterjedhet a Duna túloldalára, az Alföldre is. A híd jövőbeli fontosságát fokozza majd a 6. sz. főút autóúttá való átépítése is.

- *Településszám: 26*
- *Terület: 1032 km² A legnagyobb területű kistérség a megyében.*
- *Lakónépesség (2008. január 1.): 86 297 fő, ami a megyei lakosság 36,2 %-a. (népességfogyás az utóbbi évtizedben)*
- *Népsűrűség: 84 fő/km². Ez a megye legsűrűbben lakott kistérsége.*
- *Az itt élők 21, 2 %-a 60 éven felüli.*
- *Fiatalodási index (0-14/60-x éves népesség aránya) 72, 4 % volt 2005-ben.*
- *Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (18-x éves) 34, 5 % (2001). A legmagasabb adat a megyében.*
- *A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből 7 %.*
- *Csatornázottság: A csatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya 72, 5%.*
- *Az ipari, építőipari munkát végzők aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 35, 5 %.*
- *A megyében ebben a kistérségben a legmagasabb a szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest (57 %).*

1.1.2.5. Tamási kistérség:

A kistérség a megye északi részét foglalja magában, s ide tartozik a legtöbb település: 32. Területén két kistáj található: 2/3 részben Kelet-Külső-Somogy, 1/3 részben a Tolnai Hegyhát. A Tolnai Hegyhát a Kapos és a Sió-Sárvíz völgye által határolt, nagyrészt még erdővel borított, a Tolnai-dombság legsajátosabb arculatú kistája.

A gazdasági-társadalmi mutatókat összehasonlítva a tamási kistérség a megyének a legelmaradottabb, legtöbb gonddal küszködő területe. Kormányrendelet alapján e kistérség a megyében egyedülként az ország 42 leghátrányosabb kistérsége közé tartozik. A kistérség kapcsolati rendszerét erősen befolyásolja, hogy Tamási vonzasközponti szerepe jelentős, de nem egyedüli. A körzeten belül részközponti szerepe van Simontornyának, amely 1995-ben nyerte el a városi rangot.

A kistérségben az idegenforgalom területén a legjelentősebb szerepe Tamásinak van, ebben fontos helyet kap a termálfürdő, amely az utóbbi időben fejlesztésen esett át. A kulturális turizmusban a simontornyai és a nemrég megnyílt ozorai vár vonzhat újabb látogatókat. A vadászturizmus helye a Tamási határába átnyúló gyulaji erdő, ugyanis az erdészeti és vadászati rt. központja Tamásiban van.

- *Településszám:* 32, Tolna megye kistérségei közül – a hozzá tartozó településszám szerint - a legnagyobb kistérség.
- *Terület:* 1028 km²
- *Lakónépeség (2008. január 1.):* 40 525 fő, ami a megyei lakosság 17 %-a. (Itt volt összességében a legnagyobb arányú népességfogyás az utóbbi évtizedben.)
- *Népsűrűség:* 39 fő/km². Az aprófalvas település-szerkezet miatt a megye legritkábban lakott kistérsége.
- *Az itt élők 23 %-a 60 éven felüli. Ez a legmagasabb adat a megyében. Az itt élők közel egynegyede nyugdíjkorhatár feletti.*
- *Fiatalodási index (0-14/60-x éves népesség aránya) 67 % volt 2005-ben. Szintén a legmagasabb adat a megyében.*
- *Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (18-x éves) 22 % (2001). Ez a legalacsonyabb adat a megyében.*
- *A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből 10, 6 %, amely jóval magasabb a megyei átlagnál (8, 1%).*
- *Csatornázottság:* A kistérségek közül ebben a térségben van a legkevesebb lakás bekapcsolva a csatornahálózatba (a lakások 18, 3 %-a).
- *Az ipari, építőipari munkát végzők aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 39, 5 %.*
- *A szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a kistérség összes foglalkoztatottjához képest 47, 9 %.*

1.1.3. A szociális szolgáltatások alanyai:

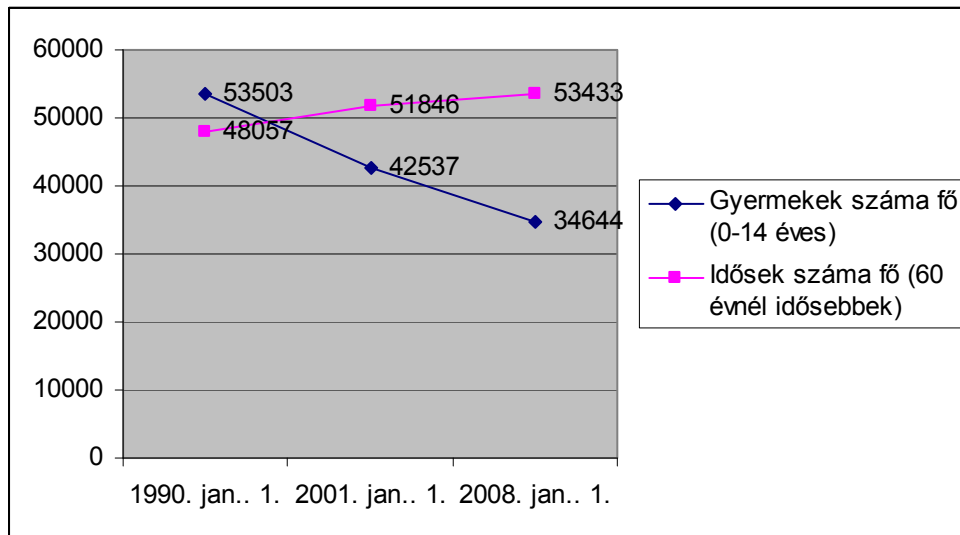
A szociális szolgáltatások lehetséges alanyainak a kedvezőtlen szociális körülmények között élő lakosok tekinthetők, különös tekintettel a gyermekekre, az idősekre, fogyatékosokra, pszichiátriai betegekre, szenvedélybetegekre, hajléktalanokra.

A szociális ellátórendszer a különböző ellátási formákhoz való egyenlő hozzájárulás elvének biztosítását tűzi ki célul, azonban ez az elv a gyakorlatban sérül. Tolna megye gazdasági teljesítőképessége elmarad az országos átlagtól, s ebből egyszerre következik a szociálisan rászorultak számának nagyobb aránya és a helyi társadalom kisebb teljesítőképessége e területen.

1.1.3.1. Idősek, gyermekek:

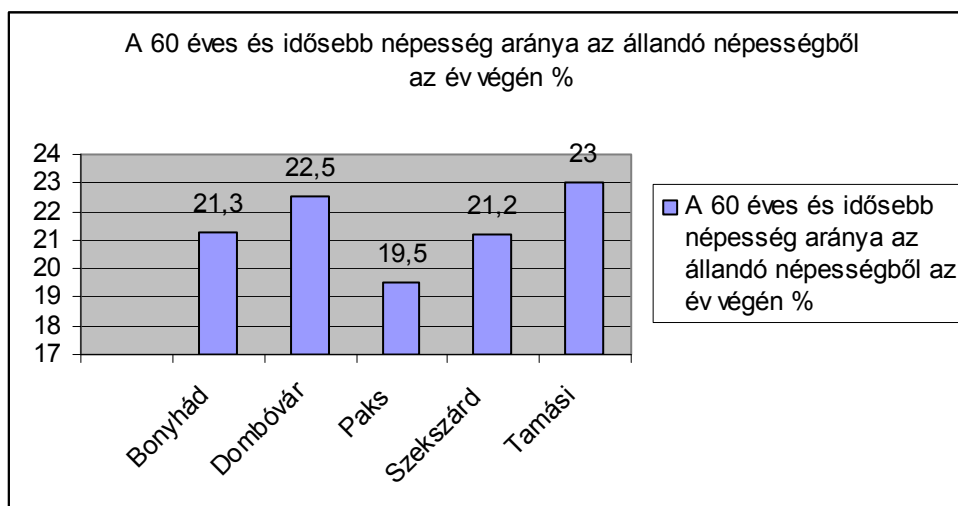
A megye lakosságán belül nő az idősek száma, arányuk a megye lakónépességén belül a 2001. évi népszámlálási adatok alapján 20,8 %, 2008. január 1-én ez az arány 22,4 %. A gyermeklétszám ugyanakkor folyamatosan csökken. A gyermekek és az idősek számának változását az alábbi táblázat szemlélteti:

A gyermekek és az idősek számának változása Tolna megyében (fő)

Forrás: Népszámlálás 2001. KSH Budapest, 2002. Tolna megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2008.

Tolna megye kistérségeiben a 60 éven felüliek aránya az állandó népességből:

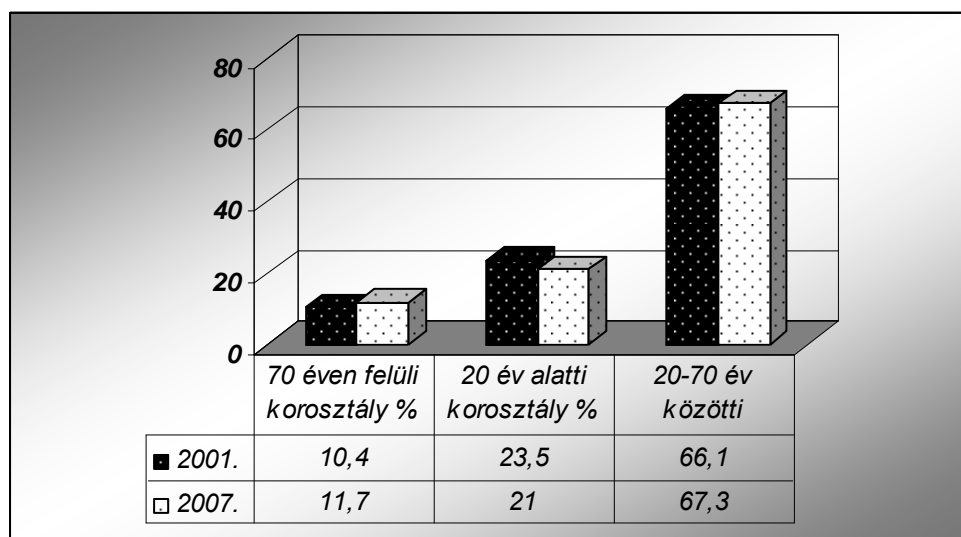

Forrás: Tolna megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2008.

A táblázat adataiból kitűnik, hogy 2008. január 1-én az állandó népességhez viszonyítva a megyében a Tamási kistérségben a legmagasabb az idősök aránya, tehát itt a legerőteljesebb az elöregedési folyamat, míg ez az adat a Paksi kistérségben a legalacsonyabb.

További gond, hogy megváltozott az idősök korstruktúrája. A 60-70 évesek aránya csökkent, ugyanakkor a 70 éven felüliek aránya növekedett az elmúlt időszakban. A 20 év alatti korosztály aránya ezzel szemben csökkent. A tendenciákat az alábbi táblázat szemlélteti:

A 70 évnél idősebb és a 20 év alatti korosztály aránya a megye népességén belül 2001-ben és 2007-ben:

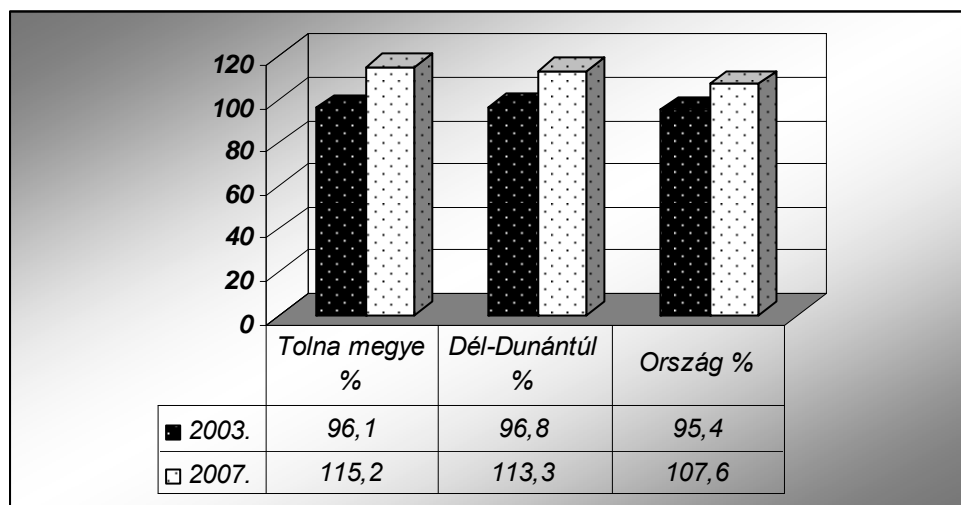

Forrás: Népszámlálás 2001. KSH Budapest, 2002.; Tolna megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2008.

Kiemelendő az úgynevezett „legöregebb öregek”, a 80 éven felüliek csoportja; 2008. január 1-én arányuk a megye népességén belül 3,8 % volt. Ez a korosztály szociális szempontból nagyobb odafigyelést igényel.

Az előrejelzések szerint a lakosságon belül tovább nő az idősök aránya, ami a születések számának csökkenése miatt egyre nagyobb terhet ró a társadalomra. A demográfusok szerint 2020-ra az öregedéssel összefüggő súlyos társadalmi probléma várható Magyarországon. Az eltartottak száma gyors mértékben emelkedni fog, amit még súlyosbít az alacsony átlagos életkor. Az öregedési index változása (az idős népesség a gyermek népesség százalékában) jól szemlélteti a negatív tendenciát.

Öregedési index változása Tolna megyében, a Dél-Dunántúlon és országosan:

Forrás: Tolna megye statisztikai évkönyve 2002. KSH Tolna Megyei Igazgatósága, Szekszárd, 2003.; Tolna megye statisztikai évkönyve 2007. KSH Pécsi Igazgatósága, Pécs, 2008.

A demográfiai szakirodalom szerint a magyar lakosság egészségi állapota és halálozási arányai romló tendenciát mutatnak. A fejlett országokban a gazdasági fejlődéssel arányosan nőtt a várható élettartam és csökkent a mortalitás. Magyarországon ezzel ellentétes tendenciák mutathatók ki. Magasak a halálozási (mortalitási) és megbetegedési (morbidity) adatok, amelyek azt jelzik, hogy a lakosság életminősége megromlott.

A következő évtizedekben az urbanizáció terjedése várhatóan magával hozza a pszichés betegségek és a légzőszervi megbetegedések további emelkedését, de a tendenciákból arra lehet következtetni, hogy a szív-és érrendszeri, valamint a szenvedélybetegségek aránya is nőni fog. Ez fokozott ellátási feladatot jelent az egészségügyi és szociális ellátórendszernek.

1.1.3.2. Fogyatékossgal élők:

A kirekesztettségben érintetteként kell kezelni a fogyatékkal élőket. Főbb jellemzőiket az alábbi táblázat szemlélteti:

A fogyatékossg típusa	Intézeti lakó	Magánháztartásban élő
1. Mozgássérült	151	6749
2. Alsó, felső végtag hiánya	32	417
3. Egyéb testi fogyatékos	21	733
4. Értelmi fogyatékos	878	902
5. Nagyothalló	56	902
6. Siket	4	123
7. Beszédhibás	17	171
8. Néma	1	12
9. Siketnéma	5	66
10. Gyengénlátó	76	1 511
11. Egyik szemére nem lát	14	534
12. Vak	16	247
13. Egyéb fogyatékossg	86	3 476
Összesen	1 357	16 093

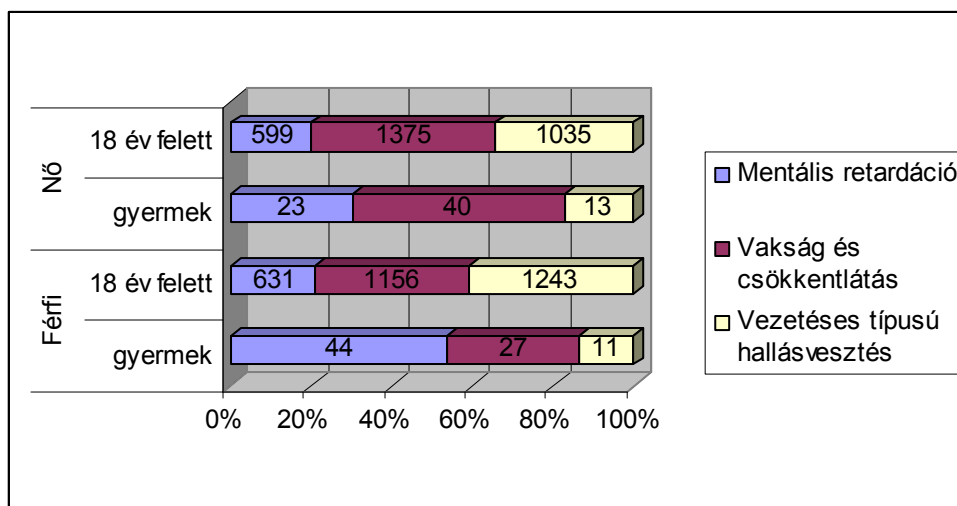
Forrás: Népszámlálás 2001. KSH Budapest, 2002.

Tolna megyében a KSH adatai alapján 2001-ben 17.450 fő fogyatékos személy élt, ami a lakosság 6,98 %-a. A fogyatékosokon belül a mozgássérültek száma és aránya kiemelkedő (39,5%), amely a felnőtt korban bekövetkezett sérüléseket is tartalmazza. 2,2 %-uk intézetben, 97,8 %-uk magánháztartásban él. Az értelmi fogyatékosok aránya is magas (10,2 %). Közülük 49,33% él intézményben, 50,67 %-uk pedig magánháztartásban.

A fogyatékosok társadalmi integrációja gyenge, foglalkoztatásuk töredéke az össznépeség átlagának. Az integráció szempontjából fontos szerepet játszik a közintézmények és a közlekedési eszközök akadálymentesítése, ami jelenleg alacsony szintű.

Ma Magyarországon a megszületett gyermekek 2,5% - 3%-a valamilyen fogyatékkal jön a világra. Tolna megyében a KSH felmérése szerint 2007-ben az élveszületések száma 2109 fő volt. Ez azt jelenti, hogy 2007-ben kb. 63 fő született fogyatékkal. A veleszületett fogyatékosok 94 %-a értelmi fogyatékos, amely fontos adat a szociális szolgáltatások megtervezéséhez.

A háziorvosi szolgálathoz bejelentkezettek adatai:

Forrás: KSH 2003.

1.1.3.3. Pszichiátriai betegek:

Felmérések szerint a különböző pszichiátriai betegségek (szorongásos betegségek, hangulat-betegségek, szkizofrénia, antiszociális személyiségzavar) a lakosság kb. 25 %-át érintik. Ez a szám annak valószínűségét jelenti, hogy egy ember élete során átesik e az egyes főbb mentális betegségeken. Ez alapján a megyében 2007-ben kb. 60 000 főre becsülhetjük azoknak a személyeknek a számát, akik életük során átestek valamelyik pszichiátriai betegségen.

Az alábbi táblázat a potenciális pszichiátriai betegek számát mutatja kistérségenként, 10.000 lakosra vetítve ez a szám kb. 55 főt jelent a megyében.

Megye	Kistérség neve	Potenciális pszichiátriai betegek, akik a Korm. rendelet szerinti célcsoportba tartoznak*	Lakosság szám
Tolna	Bonyhádi	195	30 027
	Dombóvári	210	34 525
	Paksi	338	49 780
	Szekszárdi	235	89 076
	Tamási	367	41 821
Tolna összesen		1 345	245 229

* a szociális ellátásra potenciális jogosultak köre: a 191/2008. (VII. 30.) Kormányrendelet szerinti BNO 10 kódokon egészségügyi gondozásban részesülő személyek 10 %-a.

Forrás: <http://www.afsz.hu>

1.1.3.4. Szenvedélybetegek:

Az alábbi táblázat a potenciális szenvedélybetegek számát mutatja kistérségenként, 10.000 lakosra vetítve ez a szám kb. 6 főt jelent a megyében.

Megye	Kistérség neve	Potenciális szenvedélybetegek, akik a Korm. rendelet szerinti célcsoportból az F10-19-be tartoznak	Lakosság szám
Tolna	Bonyhádi	11	30 027
	Dombóvári	36	34 525
	Paksi	22	49 780
	Szekszárdi	24	89 076
	Tamási	42	41 821
Tolna összesen		135	245 229

Forrás: <http://www.afsz.hu>

1.1.3.5. Hajléktalanok:

A megyében élő hajléktalanok számáról nincs adat, mert ezzel az ellátotti csoporttal kapcsolatban nem készültek felmérések. A megye három városában működik intézményi ellátás a hajléktalanok számára (Szekszárd, Paks, Dombóvár). Szekszárdon kb. 170-200 főre becsülik a hajléktalanok számát a városban. Ebben benne van az a közel 20 fő, akik a szállón alszanak, az a 40-50 fő, akik a melegedőbe járnak, valamint a városban élők. A városban jelenleg 2 fő végez utcai szociális munkát.

Pakson kb. 20 főre becsülik azoknak a hajléktalanoknak a számát, akik az utcán vannak. Ebben a számban benne van az a 15 fő, akik az átmeneti szállón alszanak.

Dombóváron kb. 40 főre becsülik a hajléktalanok számát a kistérségben. Ebben benne van az a 25 fő, akik a melegedőbe járnak, az a 12 fő, akik az éjjeli menedékhelyet veszik igénybe, valamint azok a hajléktalanok is, akik a kistérségben nem veszik igénybe ezeket a szolgáltatásokat.

II. fejezet

1. Helyzetelemzés a szolgáltatásokról

II. 1. 1. A szociális ellátórendszer típusai, formái

A szociális ellátórendszer jogi és szakmai kereteit a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) és végrehajtási rendeletei, valamint az önkormányzatok szociális rendeletei szabályozzák.

A gyermekvédelmi ellátórendszer jogi és szakmai kereteit a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) és végrehajtási rendeletei, valamint az önkormányzatok gyermekvédelmi rendeletei szabályozzák.

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

Az ellátások típusai: szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, természetben nyújtott szociális ellátások, személyes szociális szolgáltatások, illetve a Gyvt.-ben meghatározott hatósági intézkedések.

Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások: időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás, ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély.

Az előzőekben felsorolt pénzbeli ellátások – az időskorúak járadéka és az ápolási díj kivételével - a képviselőtestület döntése alapján egészében vagy részben természetbeni juttatásként is nyújthatók.

A gyermekvédelemben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, a gyermektartásdíj megelőlegezése, az otthonteremtési támogatás és a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás.

Természetben nyújtott szociális ellátások: lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély, temetési segély, élelmiszer, tankönyv, tüzelőanyag segély, közüzemi díjak kifizetése, gyermekintézmények térítési díjának kifizetése, földhasználati lehetőség, mezőgazdasági szolgáltatások és juttatások, munkaeszközök és a munkavégzéshez szükséges forgóeszközök, szaktanácsadás, szakképzés biztosítása, köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság, adósságkezelési tanácsadás, energiateljesítmény-támogatás.

Személyes szociális szolgáltatások: A szociálisan rászorultak számára a személyes gondoskodást nyújtó ellátást az állam valamint a helyi önkormányzatok biztosítják.

Szociális alapszolgáltatások: falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, családsegítés, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás.

Szakosított ellátások: ápoló-gondozást nyújtó intézmény, rehabilitációs intézmény, lakóotthon, átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, és egyéb speciális szociális intézmény.

A gyermekvédelemben személyes gondoskodások közé az **alapelátások** közül a gyermekjóléti szolgáltatás, a gyermekek napközbeni ellátása és a gyermekek átmeneti gondozása tartozik, valamint a **gyermekvédelmi szakellátások:** az otthon nyújtó ellátás, az utógondozói ellátás és a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó **hatósági intézkedések**: a védelembe vétel, a családbafogadás, az ideiglenes hatályú elhelyezés, az átmeneti nevelésbe vétel, a tartós nevelésbe vétel, a nevelési felügyelet elrendelése, az utógondozás elrendelése és az utógondozói ellátás elrendelése.

II. 1. 2. Ellátási kötelezettség:

A falu-és tanyagondnoki szolgáltatás működtetését az Szt. az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek számára tartja célszerűnek. A közösségi ellátások, valamint a támogató szolgáltatások működtetéséről 2009. január 1-től a kormány pályázat keretében dönt.

A helyi önkormányzatok az Szt. szerint az alább felsorolt ellátások biztosítására kötelezettek:

- étkeztetés, házi segítségnyújtás: lakosságszámtól függetlenül minden településen kötelező ellátási formák
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, nappali ellátás: 10.000 lakos feletti településeken,
- kétezer főnél több állandó lakos él, családsegítést,
- hármezer főnél több állandó lakos él, idősek nappali ellátását,
- tízezer főnél több állandó lakos él, valamennyi nappali ellátást,
- harmincezer főnél több állandó lakos él, átmeneti elhelyezést nyújtó ellátást,
- valamennyi önkormányzat köteles biztosítani a fenti szolgáltatásokhoz való hozzáférést,
- ötvenezer főnél több állandó lakos él, utcai szociális munkát köteles biztosítani.
- a megyei önkormányzat) köteles gondoskodni azoknak a szakosított ellátásoknak a megszervezéséről, amelyek biztosítására e törvény alapján a települési önkormányzat nem köteles;

A gyermekvédelemben a Gyvt az alábbi kötelezettségeket írja elő a helyi önkormányzatok számára:

- a gyermekjóléti szolgáltatást, a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását, szervezni és közvetíteni a máshol igénybe vehető ellátásokhoz való hozzájutást a lakosságszámtól függetlenül biztosítani kell,
- tízezernél több állandó lakos él, bölcsődét,
- húszezernél több állandó lakos él, gyermekek átmeneti otthonát,
- harminczernél több állandó lakos él, családok átmeneti otthonát,
- negyvenezernél több állandó lakos él, gyermekjóléti központot köteles működtetni,
- megyei jogú város lakosságszámtól függetlenül köteles gyermekjóléti központot működtetni,
- a megyei, a fővárosi és a megyei jogú városi önkormányzat biztosítja az otthont nyújtó ellátást és az utógondozói ellátást,
- a megyei, és a fővárosi önkormányzat a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást.

II. 1. 3. A szociális szolgáltatások kistérségként:

3. 1. Bonyhádi kistérség

Szociális ellátások:

Sorszám:	Település:	Falu-tananyagondnoki szolgálat	Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Család-segítés	Támogató szolgálat Közösségi ellátás	Nappali ellátás	Átmeneti elhelyezés	Ápolást, gondozást nyújtó int.	Rehabilitációs int.
1.	Bonyhád	+	+	+	+	+	tám.szolg.	Idős, fogy	idős	Idős, fogy. pszich.	-
2.	Aparhant	-	+	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
3.	Bátaapáti	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
4.	Bonyhádvarasd	-	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
5.	Cikó	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
6.	Grábóc	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
7.	Györe	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
8.	Izmény	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
9.	Kakasd	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
10.	Kisdorog	-	-	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
11.	Kismányok	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
12.	Kisvejke	+	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
13.	Lengyel	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
14.	Mórággy	-	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
15.	Mőcsény	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	Szenv bet.
16.	Mucsfa	-	-	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
17.	Nagymányok	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	idős	-	-
18.	Nagyvejke	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
19.	Tevel	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
20.	Váralja	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
21.	Závod	+	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
Települések összesen:		3	8	9	10	21	21	1	2	1	1

Gyermekjóléti alapellátások:

Szolgáltatási alcsoport	Szolgáltatás megnevezése	Ellátási terület	Fenntartó	Szolgáltató település	Intézmény neve	Férőhelyek száma
Gyermekjóléti szolgáltatás	Gyermekjóléti szolgálat	Kistérség települései	Bonyhád Város Önkormányzata, gesztorönkormányzat, társulás	Bonyhád	Gondozási Központ	
Gyermekek napközbeni ellátása	Bölcsőde	Települések	Bonyhád Város Önkormányzata, gesztorönkormányzat, társulás	Bonyhád	Városi Bölcsőde	20
Gyermekek átmeneti ellátása	Családok átmeneti otthona	Kistérség települései	Tevel Község Önkormányzata, gesztorönkormányzat, társulás	Tevel	„Árvácska” Családok Átmeneti Otthona	12
	Önálló helyettes szülő ellátás	Települések	Aparhant Község Önkormányzata gesztorönkormányzat, társulás	Aparhant		5
		Települések	Bonyhádvarasd Község Önkormányzata	Bonyhádvarasd		5

1. Idősellátás:

- A kistérség 8 településén van étkeztetés, 9 településén házi segítségnyújtás, 10 településén pedig jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.
- Idősek klubját 1 település működtet (Bonyhád). A fenntartó az önkormányzat.
- Időskorúak gondozóháza 2 településen van (Bonyhád, Nagymányok). Mindkét intézmény önkormányzati fenntartásban van.
- Váralján önkormányzati fenntartásban idősek bentlakásos intézménye működik.

2. Fogytékos személyek ellátása:

- A bonyhádi kistérség minden településén biztosított a támogató szolgáltatás. Bonyhád, illetve a Bonyhádi kistérség 20 településén a Gondozási Központ Támogató Szolgálata nyújt ellátást.
- Bonyhád, illetve a Bonyhádi kistérség minden településén a Bonyhádi kistérség 20 településén a Gondozási Központ Támogató Szolgálata nyújt ellátást.
- Bonyhád, illetve a Bonyhádi kistérség minden településén a Bonyhádi kistérség 20 településén a Gondozási Központ Támogató Szolgálata nyújt ellátást.
- Bonyhád, illetve a Bonyhádi kistérség minden településén a Bonyhádi kistérség 20 településén a Gondozási Központ Támogató Szolgálata nyújt ellátást.

3. Pszichiátriai betegek ellátása:

- A Tolna Megyei Önkormányzat jelenleg a Szent Erzsébet Otthon székhelyén, Bonyhád, illetve a Bonyhádi kistérség minden településén a Bonyhádi kistérség 20 településén a Gondozási Központ Támogató Szolgálata nyújt ellátást.

4. Szenvedélybetegek ellátása:

- Az orvosi rehabilitációt követően a Mőcsény-zsibriki „Kallódó Ifjúságot Mentő Missziót Támogató Alapítvány” gondoskodik a drogfüggő személyek szociális, pszichés és foglalkoztatási rehabilitációjáról.

5. Családsegítés:

- Családsegítő szolgáltatás minden településen van.

6. Falu/Tanyagondnoki szolgálat:

- A térségben 3 településen van falu-és tanyagondnoki szolgálat.

7. Gyermekjóléti alapellátások:

- Gyermekjóléti szolgáltatás minden településen van.
- A bölcsődei ellátást Bonyhád város, mint gesztorönkormányzat biztosítja a környező települések számára 20 férőhelyen.
- Tevelen 12 fős családok átmeneti otthona működik.
- Önálló helyettes szülő Aparhanton és Bonyhádvarasdon fogad 5-5 gyermeket.

1. 3. 2. Dombóvári kistérség

Szociális ellátások:

Sorszám:	Település:	Falu-tanyagondnoki szolgálat	Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Család-segítés	Támogató szolgálat Közösségi ellátás	Nappali ellátás	Átmeneti elhelyezés	Ápolást, gondozást nyújtó int.	Rehabilitációs int.
1.	Dombóvár	+	+	+	+	+	tám.szolg.	idős, fogy. hajl.	idős, hajl.	idős	-
2.	Attala	-	+	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
3.	Csibrák	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
4.	Csikóstöttös	-	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
5.	Dalmand	+	+	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
6.	Döbrököz	-	+	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
7.	Gyulaj	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	idős	-
8.	Jágónak	-	+	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
9.	Kapospula	+	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
10.	Kaposszekcső	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	idős	-
11.	Kocsola	-	+	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
12.	Kurd	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
13.	Lápfő	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
14.	Nak	-	-	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
15.	Szakcs	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	idős	-
16.	Várong	-	-	-	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
Települések összesen:		3	10	5	13	16	16	1	2	4	-

Gyermekjóléti alapellátások:

Szolgáltatási alcsoport	Szolgáltatás megnevezése	Ellátási terület	Fenntartó	Szolgáltató település	Intézmény neve	Férőhelyek száma
Gyermekjóléti szolgáltatás	Gyermekjóléti szolgálat	Kistérség települései	Intézményfenntartó Társulás	Dombóvár	"Kapaszkodó" Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltató Központ	
Gyermekek napközbeni ellátása	Bölcsőde	Dombóvár	Dombóvár Város Önkormányzata	Dombóvár	Szivárvány Óvoda és Bölcsőde, Dombóvár	50
Gyermekek átmeneti gondozása	Családok átmeneti otthona	Kistérség települései	Intézményfenntartó Társulás	Dombóvár	"Kapaszkodó" Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltató Központ	21
	Helyettes szülői hálózat	Kistérség települései	Intézményfenntartó Társulás	Dombóvár	"Kapaszkodó" Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltató Központ	Férőh. száma: 41 Nevelőszülők száma: 18

1. Idősellátás:

- A kistérség 10 településén van étkeztetés, 5 településén házi segítségnyújtás, 13 településén pedig jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.
- 1 településen működik idősek klubja (Dombóvár), 1 településen (Dombóvár) idősek gondozóháza. A fenntartó mindegyik esetben intézményfenntartó társulás.
- 6 idősek otthona működik a térségben, ezek közül négy intézményfenntartó társulásban (Dombóvár), 2 otthonot pedig az egyház tart fenn (Kaposzekcső).

2. Fogyatékos személyek ellátása:

- A dombóvári kistérség minden településén biztosított a támogató szolgáltatás.
- Dombóváron fogyatékosok nappali intézménye működik. Az intézmény fenntartója többcélú kistérségi társulás.

3. Pszichiátriai betegek ellátása:

- A dombóvári kistérség minden településén biztosított a pszichiátriai betegek közösségi ellátása. Az ellátást a „Kapaszkodó” Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltató Központ végzi.

4. Szenvedélybetegek ellátása:

- A dombóvári kistérség minden településén biztosított a szenvedélybetegek közösségi ellátása. Az ellátást a „Kapaszkodó” Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltató Központ végzi.

5. Hajléktalan személyek ellátása:

- A hajléktalanok ellátására nappali melegedő, valamint éjjeli menedékhely működik Dombóváron. A fenntartó intézményfenntartó társulás.

6. Családsegítés:

- Családsegítő szolgáltatás a kistérség valamennyi településén működik.

7. Falu/Tanyagondnoki szolgálat:

- A térségben 3 településen van falu-és tanyagondnoki szolgálat.

8. Gyermekjóléti alapellátások:

- *Gyermekjóléti szolgáltatás minden településen van.*
- *A bölcsődei ellátást Dombóvár város biztosítja 21 férőhelyen.*
- *Dombóváron 21 fős családok átmeneti otthona működik.*
- *Valamennyi település számára biztosított a helyettes szülői ellátás, a hálózatot 18 nevelőszülő alkotja, akik 41 gyermeket tudnak fogadni.*

9. Gyermekvédelmi szakellátás:

- Kaposulán egy 10 férőhelyes lakásotthon működik.

1. 3. 3. Paksi kistérség

Szociális ellátások:

Sorszám:	Település:	Falu-tanyagondnoki szolgálat	Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Család-segítés	Támogató szolgálat Közösségi ellátás	Nappali ellátás	Átmeneti elhelyezés	Apolást, gondozást nyújtó int.	Rehabilitációs int.
1.	Paks	-	+	+	+	+	tám.sz.	idős	idős, hajl.	idős	-
2.	Dunaföldvár	+	+	+	+	+	tám.sz.	idős	-	idős	-
3.	Bikács	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-
4.	Bölcske	-	+	+	+	+	tám.sz.	idős	-	pszich.	-
5.	Dunaszentgyörgy	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
6.	Gerjen	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-
7.	Györköny	-	-	+	+	+	-	-	-	-	szenv.b
8.	Kajdacs	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
9.	Madocsa	-	+	+	+	+	tám.sz.	idős	-	-	-
10.	Nagydorog	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
11.	Németkér	-	+	+	+	+	-	-	-	-	-
12.	Pálfa	+	+	+	+	+	-	-	-	fogy.	-
13.	Pusztahencse	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
14.	Sárszentlőrinc	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
Települések összesen:		3	13	14	14	14	4	8	1	4	1

Gyermekjóléti alapellátások:

Szolgáltatási alcsoport	Szolgáltatás megnevezése	Ellátási terület	Fenntartó	Szolgáltató település	Intézmény neve	Férőhelyek száma
Gyermekjóléti szolgáltatás	Gyermekjóléti szolgálat	Dunaföldvár Bölcske Madozca	Dunaföldvár és Környéke Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulás	Dunaföldvár	Gyermekjóléti szolgálat	
		Pusztahencse Pálfa Bikács Nagydorog Györköny Sárszentlőrinc Kajdacs	Nagydorog és Környéke Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltatási Központ Intézményfenntartó Társulás	Nagydorog	Nagydorogi Szociális Alapszolgáltatási Központ	
		Paks Németkér Gerjen Dunaszentgyörgy	Paks Város és Környéke Szociális és Gyermekjóléti Alapszolgáltatási Központ Intézményfenntartó Társulás	Paks	Szociális Intézmények Igazgatósága	
Gyermekek napközbeni ellátása	Bölcsőde	Paks	Paks Város Önkormányzata	Paks	Bóbita Bölcsőde	80
		Dunaföldvár	Dunaföldvár Város Önkormányzata	Dunaföldvár	Dunaföldvár-Bölcske-Madozca Mikrotérségi Oktatási Nevelési Intézmény	36
	Családi Napközi	Országos	Csiga-biga Családi Napközi	Paks	Családi Napközi	5
	Egyéb alternatív napközbeni ellátás	Paks	Paks Város Önkormányzata	Paks	Bóbita Bölcsőde	10
		Játszóház	Paks	Paks Város Önkormányzata	Paks	Bóbita Bölcsőde
Gyermekek átmeneti gondozása	Helyettes szülői hálózat	Települések	Paks Város Önkormányzata	Paks	Szociális Intézmények Igazgatósága	Férőhelyek száma: 13 Nevelőszülők száma: 7

1. *Idősellátás:*

- Minden településen van házi segítségnyújtás és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, illetve Györköny kivételével étkeztetés.
- 8 település (Paks, Dunaföldvár, Bölcse, Dunaszentgyörgy, Kajdacs, Madocsa, Nagydorog, Sárszentlőrinc) működtet idősek klubját a térségben, de a teljes kistérségből fogadhatnak ellátottakat. Sárszentlőrincen alapítványi fenntartásban, a többi településen pedig önkormányzati fenntartásban működnek a klubok.
- Pakson 2 idősek átmeneti elhelyezést nyújtó intézménye működik. Az egyik a város, a másik egy Kht. fenntartásában van.
- Dunaföldváron a megyei önkormányzat, valamint a Dunaföldvári Ipari és Területfejlesztési Nonprofit Közhasznú Kft (100 %-ban a dunaföldvári önkormányzat tulajdona) fenntartásában működik idősek otthona, Pakson pedig a városi önkormányzat tart fenn idősek otthonát.

2. *Fogyatékos személyek ellátása:*

- A kistérségben 4 településen (Paks, Dunaföldvár, Bölcse, Madocsa) működik támogató szolgálat. Pakson a városi önkormányzat, Dunaföldváron, Madocsán és Bölcskén a Magyar Máltai Szeretetszolgálat működtet szolgálatot.
- Pálfán a megyei önkormányzat fogyatékosok otthonát működtet.

3. *Pszichiátriai betegek ellátása:*

- Bölcskén megyei fenntartású pszichiátriai betegek otthona működik.

4. *Szenvedélybetegek ellátása:*

- Györkönyben alapítványi fenntartásban szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye működik.

5. *Hajléktalan személyek ellátása:*

- Pakson önkormányzati fenntartásban átmeneti szálló működik.

6. *Családsegítés:*

- A térségben minden településen van családsegítés.

7. *Falu/Tanyagondnoki szolgálat:*

- A kistérség 3 településén működik falu/tanyagondnoki szolgálat.

8. *Gyermekjóléti alapellátások:*

- *Gyermekjóléti szolgáltatás minden településen van.*
- *A bölcsődei ellátást Paks és Dunaföldvár város biztosítja 80, illetve 36 férőhelyen.*
- *Pakson működik családi napközi 5 férőhellyel.*
- *Egyéb alternatív napközbeni ellátás Pakson biztosított 10 férőhelyen.*
- *Pakson játszóház is működik.*
- *Valamennyi település számára biztosított a helyettes szülői ellátás, a hálózatot 7 nevelőszülő alkotja, akik 13 gyermeket tudnak fogadni.*

9. *Gyermekvédelmi szakellátás:*

- Sárszentlőrincen egy 10 férőhelyes lakásotthon működik.

1. 3. 4. Szekszárdi kistérség

Szociális ellátások:

Sorszám:	Település:	Falu-tanyagondnoki szolgálat	Étkeztetés	Házi sealtsánnvítés	Jelzőrendszeres házi sealtsánnvítés	Család-segítés	Támogató szolgálat Közösségi ellátás	Nappali ellátás	Átmeneti elhelyezés	Ápolást, gondozást nyújtó int.	Rehabilitációs int.
1.	Szekszárd	-	+	+	+	+	tám.szolg. pszich.b.köz.e. szenv.b.köz.e.	idős, fogy. szenv.b. hajl.	hajl.(éjj. m. átm.)	idős fogyatékos	fogy.
2.	Tolna	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	idős	-
3.	Bátaszék	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	idős	-
4.	Alsónána	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
5.	Alsónyék	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
6.	Báta	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
7.	Bogyiszló	+	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
8.	Decs	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	idős	-
9.	Fadd	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
10.	Fácánkert	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
11.	Felsőnána	-	-	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
12.	Harc	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
13.	Kéty	-	-	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
14.	Kistormás	+	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
15.	Kölesd	+	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
16.	Medina	+	+	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
17.	Murga	-	-	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
18.	Ócsény	+	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
19.	Pörboly	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
20.	Sárpilis	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	idős	-
21.	Sióagárd	-	+	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
22.	Szálka	-	-	+	+	+	tám.szolg.	-	-	-	-
23.	Szedres	-	+	-	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
24.	Tengelic	+	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	szenv.b.	szenv.b.
25.	Várdomb	-	+	+	+	+	tám.szolg.	idős	-	-	-
26.	Zomba	+	+	+	-	+	tám.szolg.	-	-	-	-
Települések összesen:		7	22	24	22	26	26	12	1	6	2

Gyermekjóléti alapellátások:

Szolgáltatási alcsoport	Szolgáltatás megnevezése	Ellátási terület	Fenntartó	Szolgáltató település	Intézmény neve	Férőhelyek száma
Gyermekjóléti szolgáltatás	Gyermekjóléti szolgálat	Szedres Felsónána Kéty Kistormás Kölesd Medina Murga Tengelic	Szedres Község Önkormányzata	Szedres	Gyermekjóléti szolgálat	
		Szekszárd Szálka Őcsény Decs Harc Zomba	Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szekszárd	Gyermekjóléti Központ Szekszárd	
		Tolna Bogyiszló Fadd Fácánkert Sióagárd	Tolna Város Önkormányzata, gesztorönkormán- yzat, társulás	Tolna	Tolna Város Önkormányzat ának Családsegítő Központja	
		Bátaszék Báta Sárpilis Várdomb Alsónyék Pörboly Alsónána	Bátaszék Város Önkormányzata, gesztorönkormán- yzat, társulás	Bátaszék	Bátaszék Város Önkormányzat ának Gondozási Központja	
Gyermekek napközbeni ellátása	Bölcsőde	Települések	Bátaszék Város Önkormányzata	Bátaszék	Gondozási Központ	10
		Települések	Én Ovim Alapítvány	Szekszárd	Az Én Ovim Magánóvoda és Bölcsőde 2- es sz. Bölcsődei Csoportja	10
					Az Én Ovim Óvoda és Bölcsőde	10
		Települések	Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szekszárd	2. sz. Óvoda és Bölcsőde	10

		Települések	Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szekszárd	Városi Bölcsőde Szekszárd	80	
		Települések	Várdomb Község Önkormányzata	Várdomb	Várdomb-Alsónána Óvoda és Általános Iskola	10	
Családi Napközi	Szekszárdi kistérség	Szálkán a Művészetért Alapítvány	Szekszárd	Mustármag Családi Napközi	7		
		Tolna	Baloghné Ezer Ildikó	Tolna	Családi napközi	7	
		Települések	Decs Nagyközség Önkormányzata	Decs	Családi napközi	5	
		Paksi és Szekszárdi kistérségek	Dumbó Családi Napközi Közhasznú Alapítvány	Fadd	Dumbó Családi Napközi Közhasznú Alapítvány	7	
		Szekszárd	Kék Madár Alapítvány	Szekszárd	Családi napközi	5	
		Szekszárd	Keresztény Nevelésért Alapítvány	Szekszárd	Szekszárd	Comenius Családi Napközi	7
							7
						Szekszárd	Gyermekszoba Családi Napközi
7							
Gyermekek napközbeni ellátása	Családi Napközi	Szedres Szekszárd Kakasd Tolna Dunaszentgyörgy Ócsény Decs Sárpilis	Keresztény Nevelésért Alapítvány	Szekszárd	S.Ü.N.I. Családi Napközi	7	

		Várdomb Sióagárd Harc				
		Szekszárd	Micimackó Alapítvány	Szekszárd	Családi napközi	5
		Kölesd Tolna Tolna Mőzs Bogyiszló Várdomb Báta Harc Zomba Murga			Micimackó Családi Napközi és Játszóház	7
		Ócsény	Ócsény Község Önkormányzata	Ócsény	Családi napközi	5
		Sióagárd	Sióagárd Község Önkormányzata	Sióagárd	Családi napközi	5
		Szekszárdi kistérség	Tolnai Mo-Za-Ik Egyesület	Szekszárd	Családi Fészek Napközi napközi	5
		Szekszárd	Védnök alapítvány	Szekszárd	Cse Me Te Családi Napközi	7
		Szekszárdi kistérség				5
	Házi gyermekfelügye let	Települések	Kékmadár Alapítvány	Szekszárd	Házi gyermekfelügy elet	
		Tolna Bogyiszló Fadd Gerjen Fácánkert	Zafir alapítvány	Tolna	Házi gyermekfelügy elet	
	Egyéb alternatív napközbeni ellátás	Tolna Bogyiszló Fadd Gerjen Fácánkert	Zafir alapítvány	Tolna	Egyéb alternatív napközbeni ellátás	14
Gyermekek átmeneti gondozása	Családok átmeneti otthona	Országos	Bölcső alapítvány	Szekszárd	Bölcső Alapítvány Válsághelyzet ben Lévo Várados Anyák Átmeneti	7

				Otthona	
	Települések	Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szekszárd	Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának Családsegítő Központja	20
Helyettes szülői hálózat	Települések	Tolna Város Önkormányzata	Tolna	Tolna Város Önkormányzatának Családsegítő Központja	férőhelyek száma: 6 nevelőszülők száma: 3

1. Idősellátás:

- A kistérség 22 településén van étkeztetés, 24 településén házi segítségnyújtás, 22 településén pedig jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.
- A jogszabály által előírt idősök klubja minden 3000 lakosságszám fölötti településen működik (12 település). 1 településen (Decs) Kht. a fenntartó, 4 településen az önkormányzat, 7 településen pedig társulás.
- 3 településen megyei fenntartású idősök otthona működik (Szekszárd, Bátaszék, Sárpilis-telephely), 1 településen városi önkormányzat, illetve intézményfenntartó társulás (Szekszárd, Tolna-telephely), 1 településen egyház (Decs), illetve Kht. (Decs) tart fenn idősök otthonát.

2. Fogytékos személyek ellátása:

- A kistérségben minden településen biztosított a támogató szolgáltatás. A Szilász Református Támogató Szolgálat Szekszárdon, a Kolping Szövetség pedig Szekszárdon, illetve a kistérség többi településén nyújt ellátást.
- A megyeszékhelyen városi fenntartásban fogyatékosok nappali intézménye, megyei fenntartásban pedig fogyatékosok otthona, valamint fogyatékosok rehabilitációs intézménye működik.

3. Pszichiátriai betegek ellátása:

- Szekszárdon pszichiátriai betegek (Szekszárd MJV Családsegítő Központja) közösségi ellátása működik. A fenntartó a városi önkormányzat.

4. Szervedélybetegek ellátása:

- Szekszárdon szervedélybetegek nappali intézménye működik.
- Szekszárdon szervedélybetegek közösségi ellátása működik (Szent Erzsébet Karitás Alapítvány RÉV Szervedélybeteg-segítő Szolgálat).
- Alsótengelícen a megyei önkormányzat fenntartásában szervedélybetegek otthona és rehabilitációs intézménye működik.

5. Hajléktalan személyek ellátása:

- A megyeszékhelyen nappali melegedő és éjjeli menedékhely, valamint hajléktalanok átmeneti szállása működik.

7. Családsegítés:

- A térségben minden településen van családsegítés.

8. Falu/Tanyagondnoki szolgálat:

- A térségben 7 településen van falu-és tanyagondnoki szolgálat.

9. Gyermekjóléti alapellátások:

- A gyermekjóléti szolgáltatás valamennyi településen biztosított
- Bölcsődét Bátaszék város 10 férőhellyel, Szekszárd 90 férőhellyel, Várdomb község 10 férőhellyel működtet, továbbá egy 10 férőhelyes alapítványi bölcsőde működik Szekszárdon.
- A családi napközis férőhelyek száma igen jelentős, összesen 73 fő, elsősorban civil szervezetek fenntartásában.
- Házi gyermekfelügyeletet két alapítvány vállal.
- Egyéb alternatív napközbeni ellátást a Zafir Alapítvány nyújt a tolnai mikrotérségben.
- Családok átmeneti otthona Szekszárdon van, a Bölcső Alapítvány által fenntartott otthon országos feladatot lát el, 7 férőhelyes, a Szekszárd Város Önkormányzata által fenntartott otthon 20 férőhelyes.
- Helyettes szülői hálózatot Tolna Város Önkormányzata tart fenn, a nevelőszülők száma 3 fő, a befogadható gyermekek száma 6 fő.

10. Gyermekvédelmi szakellátás:

- Szekszárd a székhelye a nevelőszülői hálózatot és a gyermekvédelmi szakszolgálatot működtető Gyermekvédelmi Igazgatóságnak.
- Szekszárdon működik a 36 férőhelyes 1. sz. Regionális Módszertani Gyermekotthon, valamint a 20 férőhelyes 6. számú és a lakásotthoni egységekből álló, összesen 32 férőhelyes 8. számú gyermekotthon.
- A 40 férőhelyes 2. sz. gyermekotthon Faddon működik.
- A 3. sz. gyermekotthoni egységhez tartozik egy 9 és egy 8 férőhelyes faddi lakásotthon, egy 12 férőhelyes kétyi, és egy 12 férőhelyes szedresi lakásotthon.

1. 3. 5. Tamási kistérség

Szociális ellátások:

Sorszám:	Település:	Falu-tanyagondnoki szolgálat	Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Család-segítés	Támogató szolgálat Közösségi ellátás	Nappali ellátás	Átmeneti elhelyezés	Ápolást, gondozást nyújtó int.	Rehabilitációs int.
1.	Tamási	-	+	+	+	+	-	idős	-	idős	-
2.	Simontornya	-	+	+	+	+	-	idős	idős	idős	-
3.	Belecska	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	fogy.	-
4.	Diósberény	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	-	-
5.	Dúzs	-	-	-	+	+	pszich.bet köz.ell.	ell.ter	-	-	-

6.	Értény	-	+	+	-	+	-	idős	-	idős	-
7.	Felsőnyék	-	+	+	+	+	-	-	-	hajl.	-
8.	Fürged	-	+	+	+	+	-	-	-		-
9.	Gyöng	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	idős	-
10.	Högyész	-	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	idős	-
11.	Iregszemcse	+	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
12.	Kalaznó	+	-	-	+	+	pszich.bet köz.ell.	ell.ter	-	-	-
13.	Keszőhidegkút	+	-	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	-	-	-	-
14.	Kisszékely	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
15.	Koppányszántó	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	Szenv bet.
16.	Magyarkeszi	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
17.	Miszla	+	-	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	-	-	-	-
18.	Mucsi	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	ell.ter	-	-	-
19.	Nagykónyi	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	idős	-
20.	Nagyszékely	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
21.	Nagyszokoly	-	-	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
22.	Ozora	-	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	-	-
23.	Pári	-	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
24.	Pincehely	-	+	+	+	+	-	idős	-	-	-
25.	Regöly	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	-	fogy.
26.	Szakadát	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	idős	-	-	-
27.	Szakály	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	ell.ter	-	-	-
28.	Szárazd	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	-	-	-	-
29.	Tolnanémedi	-	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
30.	Udvari	+	-	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	-	-	-	-
31.	Újireg	+	+	+	+	+	-	ell.ter	-	-	-
32.	Varsád	+	+	+	+	+	pszich.bet köz.ell.	-	-	-	-
Települések összesen:		19	26	30	31	32	15	25	1	8	1

Gyermekjóléti alapellátások:

Szolgáltatási alcsoport	Szolgáltatás megnevezése	Ellátási terület	Fenntartó	Szolgáltató település	Intézmény neve	Férőhelyek száma
Gyermekjóléti szolgáltatás	Gyermekjóléti szolgálat	Értény Koppányszántó Iregszemcse Újireg Nagyszokoly Magyarkeszi Felsőnyék	Iregszemcse és Környéke Szociális és Gyermekjóléti Ellátási Intézmény Intézményfenntartói Társulása	Simontornya	Iregszemcse és Környéke Szociális és Gyermekjóléti Ellátási Intézmény	
		Belecska Simontornya Kisszékely Tolnanémedi Pincehely Nagyszékely	Simontornya gesztor-önkormányzat, társulás	Iregszemcse	Gyermekjóléti Szolgálat	
		Települések	Tamási - Simontornya Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása	Gyönk	Hegyhát Integrált Szociális Intézmény	
		Ozora Fürged	Tamási - Simontornya Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása	Ozora	Hegyhát Integrált Szociális Intézmény	
		Települések	Tamási - Simontornya Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása	Tamási	Tamási és a Városkörnyéki Önkormányzatok Szociális Integrációs Központja	
Gyermekek	Bölcsőde	Települések	Tamási Város	Tamási	Városi	30

napközbeni ellátása					Bölcsőde	
Gyermekek átmeneti ellátása	Helyettes szülői hálózat	Belecska Simontornya Kisszékely Tolnanémedi Pincehely Nagyszékely Ozora	Simontornya gesztor- önkormányzat, társulás	Simontornya	Őszikék Szociális Szolgáltató Központ	férőhelyek száma: 8 nevelőszülők száma: 3 fő
		Települések	Tamási gesztor- önkormányzat, társulás	Tamási	Tamási Szociális Alapszolgáltató si Központ	férőhelyek száma: 12 nevelőszülők száma: 3 fő
		Szakadát Diósberény Fürged Tamási Értény Koppányszántó Iregszemcse Újireg Magyarkeszi Szakály Regöly Kalaznó Mucsi	Tamási és Simontornyai Városkörnyéki Többcélú Kistérségi Társulás	Tamási	Tamási és a Városkörnyéki Önkormányzato k Szociális Integrációs Központja	férőhelyek száma: 12 nevelőszülők száma: 3 fő

1. Idősellátás:

- A kistérség 26 településén van étkeztetés, 30 településén házi segítségnyújtás, 31 településén pedig jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.
- 25 településen van idősek nappali ellátása. A Tamási Kistérségben idősek klubja működik Tamásiban, Simontornyán, Diósberényben, Értényben, Gyönkön, Hőgyészen, Iregszemcsén, Magyarkeszin, Ozorán, Pincehelyen, Regölyben és Szakadát. Simontornya ellátási területéhez tartozik Belecska, Kisszékely, Nagyszékely és Tolnanémedi. Tamási ellátási területéhez tartozik Nagykónyi, Pári és Szakály. Hőgyész ellátási területéhez tartozik Dúzs, Kalaznó és Mucsi. Értény ellátási területéhez tartozik Koppányszántó. Iregszemcse ellátási területéhez tartozik Nagyszokoly és Újireg. A gyönki intézmény telephelye Diósberény, Ozora, Regöly és Szakadát. A tamási intézmény telephelye Hőgyész. Simontornyán, Értényben, Iregszemcsén, Magyarkeszin és Pincehelyen az önkormányzat a fenntartó, Tamásiban, Hőgyészen, Gyönkön, Regölyben, Szakadát, Ozorán, Pincehelyen, Nagyszékely, Kisszékely, Bececska, Tolnanémedi, Simontornya, Tamási és a Városkörnyéki Önkormányzatok Szociális Integrációs Központja.

Diósberényben és Ozorán pedig a Tamási-Simontornyai Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása.

- Simontornyán 2009. május 1-től az „Őszikék” Szociális Szolgáltató Központ keretein belül idősek átmeneti ellátása működik (7 fh).
- 4 településen többcélú kistérségi társulás (Tamási, Gyöng, Értény-telephely, Nagykónyi), egy településen intézményfenntartó társulás (Simontornya), egy településen pedig alapítvány (Hőgyész) működtet idősek otthonát.

2. Fogyatékos személyek ellátása:

- A térségben 1 fogyatékosok otthona (Belecska), valamint 1 fogyatékosok rehabilitációs intézménye (Regöly) működik, ez utóbbihoz egy 8 férőhelyes lakóotthon is kapcsolódik. Az intézmények fenntartója a megyei önkormányzat.

3. Pszichiátriai betegek ellátása:

- A térség 15 településén van közösségi ellátás. A fenntartó a Tamási-Simontornya Többcélú Kistérségi Társulás.

3. Hajléktalan személyek ellátása:

- Az értényi idősek otthonán belül 15 fős gondozási csoport működik hajléktalan személyek számára.

4. Családsegítés:

- Tamási kistérségben minden településen van családsegítés.

6. Falu/Tanyagondnoki szolgálat:

- A térségben 19 településen van falu-és tanyagondnoki szolgálat.

7. Gyermekjóléti alapellátás:

- Gyermekjóléti szolgálat valamennyi településen elérhető.
- Bölcsőde Tamásiban van, a városkörnyéki településekről is fogad gyermekeket 30 férőhelyen.
- A helyettes szülői hálózat valamennyi településről fogadhat gyermeket, 3 nevelőszülőnél
- 12 férőhely biztosított.

8. Gyermekvédelmi szakellátás:

- A 38 férőhelyes 4. sz. gyermekotthon Hőgyészen működik.
- Az 5. sz. gyermekotthoni egységhez tartozik egy 10 férőhelyes tamási és egy 10 férőhelyes iregszemcsei lakóotthon.

1. 3. 6. A kistérségek ellátottságának számszerű adatai

Az alábbi táblázatok kistérségenként ábrázolják a férőhelyek számát a különböző ellátási formáknál:

Kistérség neve	férőhelyek száma 2009. január 1-jén					
	Idősek klubja	Idősek gond. h.	Idősek otthona	Fogy. sz napp. int.	Fogy. sz. otthona	Fogy. sz. rehab. int.
Bonyhádi kistérség	63	27	18	16	100	-
Dombóvári kistérség	50	10	237	70	-	-
Paksi kistérség	180	17	218	-	150	-
Szekszárdi kistérség	310	-	524	20	60	40
Tamási kistérség	320	7	410	-	115	92
Összesen	923	61	1.407	106	425	132

Kistérség neve	férőhelyek száma 2009. január 1-jén							
	Fogy. szem. lakóo.	Pszich. bet. otthona	Szenv. bet. napp. i.	Szenv. bet. otthona	Szenv. bet. rehab. i.	Napp. mel.	Éjj. men.	Átm. száll.
Bonyhádi kistérség	-	70	-	-	22	-	-	-
Dombóvári kistérség	-	-	-	-	-	25	12	-
Paksi kistérség	-	70	-	-	21	-	-	15
Szekszárdi kistérség	-	-	45	40	60	50	6	20
Tamási kistérség	8	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	8	140	45	40	103	75	18	35

Kistérség neve	férőhelyek száma 2009. január 1-jén						
	Bölcsőde	Családi napközi	Házi gyermek-felügyelet	Alternatív napközbeni ellátás	Játszóház	Családok átmeneti otthona	Helyettes szülői ellátás
Bonyhádi kistérség	20	-	-	-	-	12	10
Dombóvári kistérség	50	-	-	-	-	21	41
Paksi kistérség	116	5	-	10	+	12	10
Szekszárdi kistérség	130	119	+	14	-	27	6
Tamási kistérség	30	-	-	-	-	-	32
Összesen	346	124		24		72	79

II. 1. 5. Tartós bentlakásos ellátások

II. 5. 1. Szociális otthon nyújtó ellátás

A Tolna Megyei Önkormányzat jelenleg 8 szociális intézményt működtet, ebből négy integrált (Hétszínvilág, Szivárvány, Szent András és a regölyi intézmény). A 12 működési engedély közül négy határozatlan idejű, de csak három intézmény felel meg maradéktalanul az előírásoknak (a bátaszéki székhely intézmény, a regölyi lakóotthon és a szekszárdi idősek otthona). A dunaföldvári otthonban sem a tárgyi, sem a személyi feltételek nem megfelelőek, annak ellenére, hogy határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkezik.

A Tolna Megyei Önkormányzat az Szt.-ben foglalt feladatellátási kötelezettségének jelenleg az alábbiak szerint tesz eleget:

1. ápolást-gondozást nyújtó intézmények:

- *idősek ellátása* 286 fh
- *értelmi fogyatékosok ellátása* 425 fh
- *pszichiátriai betegek ellátása* 140 fh
- *szenvedélybetegek ellátása* 40 fh

2. rehabilitációs intézmények:

- *szenvedélybetegek rehabilitációs ellátása* 60 fh
- *értelmi fogyatékosok rehabilitációs ellátása* 132 fh

3. értelmi fogyatékosok lakóotthona: 8 fh

Mindösszesen: 1091 fh

Ellátórendszerek:

A rendszerváltozás előtt a szociálisan rászorulókat ellátása – néhány karitatív szervezet tevékenységétől eltekintve – alapvetően állami-tanácsi feladat volt. A kilencvenes években az ellátórendszer többszereplőssé vált, de továbbra is az állami feladatvállalás dominanciája a jellemző.

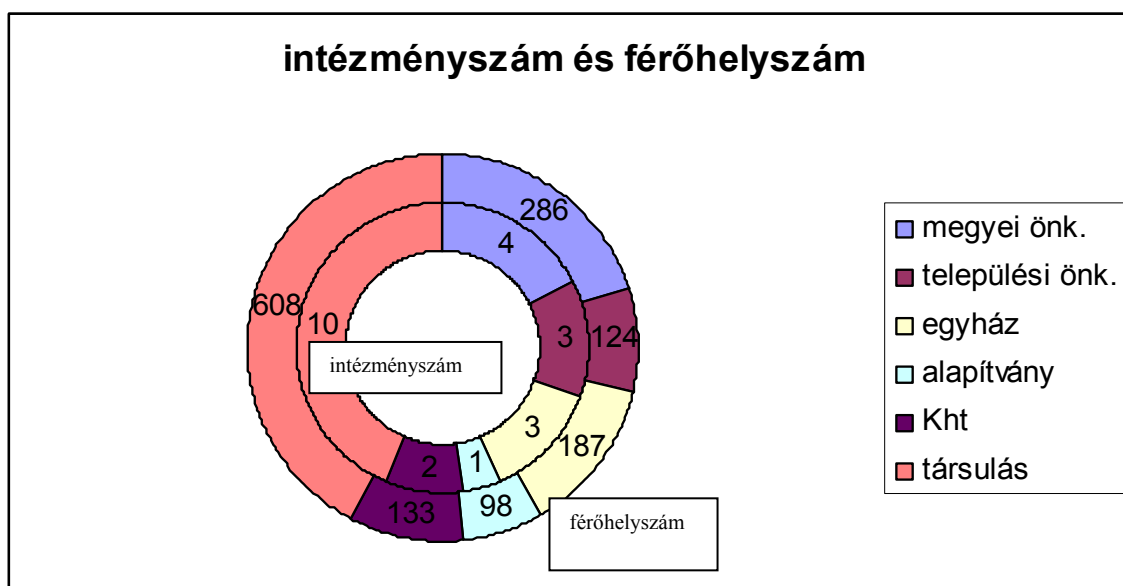
1. Idősek ellátása:

Az időseket ellátó intézménytípus vonatkozásában elmondható, hogy **jelentősen erősödött a nem önkormányzati szektor szerepe**. A megyében a tartós bentlakásos intézmények többségét már nem a megyei, illetve települési önkormányzatok, hanem a társulások tartják fenn.

Jelenleg a megyei önkormányzat fenntartásában négy otthonban van idősgondozás, ezek a következők:

Intézmény	Férőhelyszám
Szivárvány Idősek Otthona, Bátaszék	100
Sárpilisi Idősek Otthona, Sárpilis	70
Dunaföldvári Idősek Otthona, Dunaföldvár	60
Palánki Idősek Otthona, Szekszárd	56
Összesen	286

A Tolna megyében működő idősök ellátását biztosító intézmények, valamint az intézményi férőhelyek megoszlása fenntartók szerint:

Otthonainkban jelentős számban gondoznak olyan idős embereket, akik betegségük következményeként (pl.: agyérelmeszesedés, agysorvadás, stb.) a szellemi leépülés különböző fokán vannak. Ezekben az esetekben nem pszichiátriai kórképről volt szó, ezért nem helyezhetőek el pszichiátriai betegek otthonába, állapotuk miatt azonban fokozott felügyeletet igényeltek. Ellátásuk érdekében **az idősök otthonain belül demens részlegek kijelölésére került sor.**

2003. január 1-től 3 demens részleg kezdte meg működését a megyében: a gyönki Idősök Otthonában 50 férőhelyen, a Palánki Idősök Otthonában 28 férőhelyen, a paksi Idősök Otthonában pedig 9 férőhelyen. 2003. szeptemberétől a dombóvári „Arany-sziget” Idősök Otthonában is kialakításra került a demens részleg (20 fh.). 2008-tól a dunaföldvári „Napsugar” Idősök Otthonában is működik 14 férőhely a demensek számára.

A demens férőhelyeken elhelyezett idős lakók után csak abban az esetben jogosult a fenntartó a normatív hozzájárulásra, ha a lakó az ORSZI, vagy a Pszichiátriai Szakkollégium által befogadott demencia centrum demencia kórkép súlyos fokozatát igazoló szakvéleményével rendelkezik. A demens férőhelyen nem helyezhető el más, csak aki rendelkezik ilyen diagnózissal, ezért több intézményben csökkentek vagy megszűntek a demens férőhelyek. (Az ún. „normál” férőhelyen azonban elhelyezhető demens lakó is.) A gyönki Idősök Otthonában 11 fh-en, a dombóvári „Arany-sziget” Idősök Otthonában 4 fh-en van kijelölt demens férőhely, a paksi intézményben továbbra is 9 fh, míg a szekszárd-palánki otthon a szükségletekhez igazodóan fogad, illetve lát el demens betegeket, a férőhelyszám behatárolása nélkül.

A megyében jelentős azoknak a száma, akik idősök otthonaiba várakoznak. Ennek egyrészt az az oka, hogy a megyében kevés az idősök átmeneti elhelyezését biztosító intézmény, és azok is alacsony férőhelyszámmal működnek. Másrészt a megye kedvezőtlen korstruktúrája és a lakóhelyi ellátórendszer fejletlensége is hozzájárul ahhoz, hogy nagy az igény a tartós bentlakást biztosító idősök otthonai iránt. Harmadrészt a gondozási szükségletre vonatkozó vizsgálat miatt feltorlódott a várakozási idő.

Az Szt. 68/A. § (1) értelmében az időotthoni ellátás iránti kérelem alapján az intézményvezető kezdeményezi az ellátást igénylő gondozási szükségletének vizsgálatát a szociális szakértői szervnél. Ezen a problémán enyhített a Szoc. tv. 2009. január 1-je óta hatályos módosítása, mely szerint az idősek otthonába felvételre kerülhetnek olyan lakók is, akiknél a vizsgálat még nem zajlott le. Három hónap áll rendelkezésre a vizsgálat lefolytatására. Ha a beigazolódik, hogy négy órát meghaladó gondozási szükséglete van a kérelmezőnek, határozatlan idejűvé válik az ellátása, ha ennél kevesebbet igazol a bizottság, akkor három hónap után megszűnik az időotthoni ellátása.

2. Értelmi fogyatékosok ellátása:

Az értelmi fogyatékosok szakosított ellátását 5 megyei fenntartású intézmény végzi 565 férőhelyen, melyből 140 férőhely rehabilitációs funkciót lát el. Ennél az intézménytípusnál a várakozók száma alacsony, az igényeket rövid időn belül ki lehet elégíteni.

A Tolna Megyei Önkormányzat jelenleg az alábbi intézményeket működteti a fogyatékos ellátás területén:

Az otthon neve:	Profil	Férőhelyszám
Hétszínvilág Otthon, Szekszárd	kiskorú fogyatékosok otthona	30
Hétszínvilág Otthon, Szekszárd	nagykorú fogyatékosok otthona	30
Tölgyfa Otthon, Pálfa		150
Mechwart András Otthon, Belecska		115
Árpád-házi Szent Erzsébet Otthon, Bonyhád		100
Hétszínvilág Otthon, Szekszárd	rehabilitációs intézmény	40
Margaréta Otthon, Regöly	rehabilitációs intézmény	92
Fogyatékosok lakóotthona, Regöly	lakóotthon	8
Összesen:		565

3. Pszichiátriai betegek ellátása:

A megyében két megyei fenntartású és egy civil fenntartású intézményben van pszichiátriai betegellátás. A Tolna Megyei Önkormányzat fenntartásában jelenleg a bölcskei Szent András Otthonban és a bonyhádi Árpád-házi Szent Erzsébet Otthonban **70-70 férőhelyen** folyik a pszichiátriai betegek ellátása. A mázai **50 férőhelyes** otthont a SZOCEG Kht. működteti ellátási szerződés alapján, az intézmény Tolna és Baranya megyei lakosokat egyaránt fogad.

4. Szenvedélybetegek ellátása:

Alkoholfüggők ellátása:

Az alsótengelici otthon korábban vegyes profillal működött (60 férőhely: idősek, 40 férőhely: szenvedélybetegek). Az intézményben ellátottak aránya az elmúlt években az alkoholfüggőségben szenvedők irányába tolódott el, amely a fokozott igényre utalt. Az intézményben a megfelelő szaktudás, valamint a munkaterápiás foglalkoztatás egyaránt rendelkezésre állt, ezért célszerű volt az alsótengelici otthont továbbfejleszteni és tisztán szenvedélybetegek ellátására profilírozni.

2002. október 1-jével az alsótengelici otthonban **40 férőhelyen** szenvedélybetegek ápoló-gondozó részlege és **60 férőhelyen** szenvedélybetegek rehabilitációs részlege került kialakításra.

2003. április 1-től Györkönyben megkezdte működését a „Szőlőtő Alapítvány”, amely egy **21 férőhelyes** alkoholistákat foglalkoztató rehabilitációs intézmény.

Drogfüggők ellátása:

Az orvosi rehabilitációt követően a Mőcsény-zsibriki Kallódó Ifjúságot Mentő Missziót Támogató Alapítvány fenntartásában lévő Drogbetegeket Ellátó Rehabilitációs Intézmény **22 férőhelyen** gondoskodik a drogfüggő személyek szociális, pszichés és foglalkoztatási rehabilitációjáról.

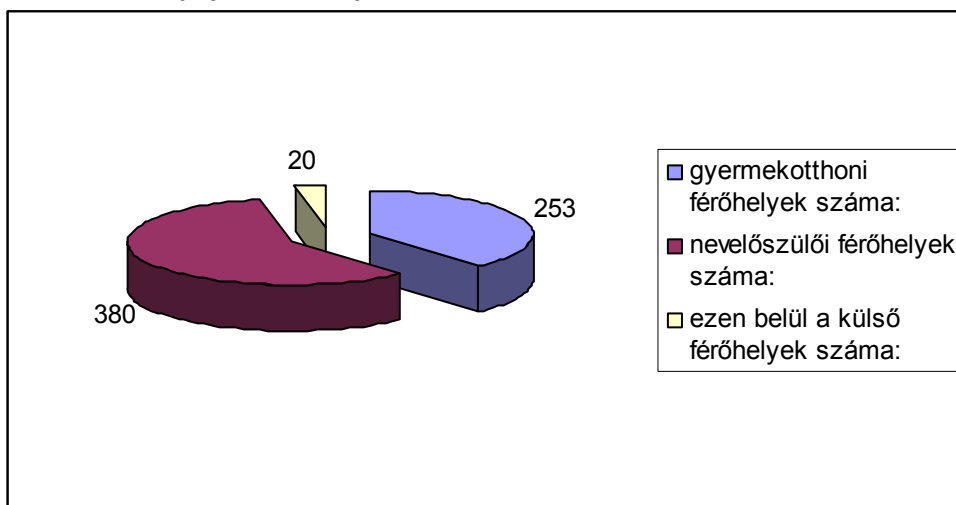
5. Hajléktalanok ellátása:

Az idős, beteg, ápolásra szoruló, nem szenvedélybeteg hajléktalanok ellátására az Értény-Barnahát pusztai idősek otthonában **15 férőhelyen** van lehetőség. Hajléktalan személyek ellátását azonban szinte valamennyi intézmény végzi, hiszen előfordul, hogy idős kor, alkoholbetegség, vagy pszichiátriai betegség társul a hajléktalansággal, így az idősek otthonaiba, a szenvedélybetegeket ellátó intézménybe, vagy a pszichiátriai betegeket ellátó otthonokba is nyerhet felvételt a rászoruló.

II. 5. 2. Gyermekvédelmi szakellátás

Tolna megyében a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság látja el a gyermekvédelmi szakellátási feladatokat – megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság működtetése, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás, otthont nyújtó ellátás – teljes körét. A 8. sz. gyermekotthon kivételével valamennyi szakmai egység határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkezik.

A gyermekvédelmi szakellátás keretében a Tolna Megyei Önkormányzat által fenntartott otthont nyújtó férőhelyek száma:

6. Nevelőszülői hálózat:

Az elmúlt évben összesen 166 nevelőszülő volt, 6 hivatásos és 160 hagyományos nevelőcsalád. A nevelőszülők többsége vállalta a gondozott kiskorú gyermek gyámságát is, mindössze 17 gyermek esetében (kilenc nevelőcsaládnál) látja el hivatásos gyám e teendőket.

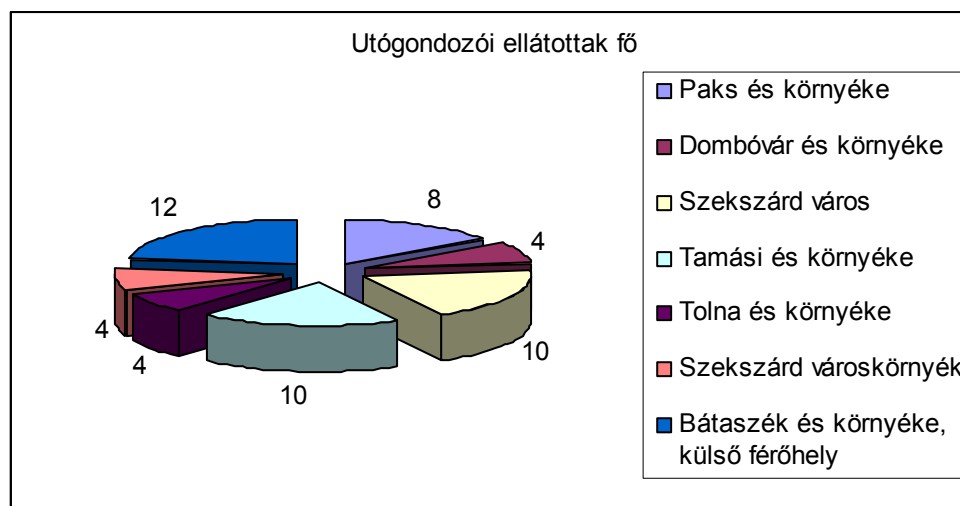
Szekszárd Megyei Jogú Város feladat-ellátási megállapodást kötött a Tolna Megyei Önkormányzattal a nevelőszülői ellátás biztosítására.

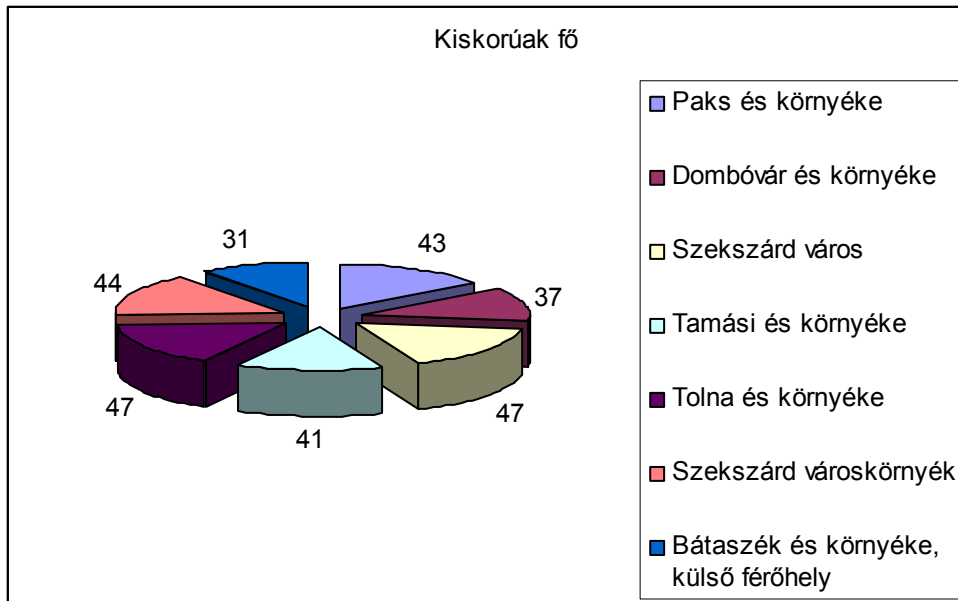
A nevelőcsaládok megoszlása a gondozottak száma szerint:

<i>Nevelt gyermekek/fiatalok száma</i>	<i>Nevelőszülők száma</i>
0	6
1	66
2	49
3	25
4	11
5	3
6 vagy több	6

A nevelőcsaládok többségében 1 gyermek nevelkedik. Még mindig nehéz a csecsemőknek, a fogyatékos gyermekeknek és a nagyobb létszámú testvércsoportoknak nevelőszülői elhelyezést találni.

Gyermekek és fiatal felnőttek létszáma az egyes területeken

7. Gyermekotthonok

A gyermekotthoni hálózat nyolc gyermekotthoni egységből áll. Két szekszárdi gyermekotthon 20, illetve 36 férőhelyes, a högyészi 38, a faddi pedig 40 férőhelyes. Négy szakmai egységet 8-12 fős lakásotthonok alkotnak. A gyermekotthonok és lakásotthonok 17 telephelyen a megye területét lefedik. Az 1. számú gyermekotthont a szakminisztérium újabb öt évre megbízta regionális módszertani feladatokkal.

A gyermekotthoni ellátásra Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata feladat-ellátási megállapodást kötött a Tolna Megyei Önkormányzattal.

Gyermekotthon	Telephely	Név	Profil	fh
1. sz. gyermekotthon	Szekszárd	Regionális Módszertani Gyermekotthon	Befogadó Normál Különleges Utógondozó	36
2. sz. gyermekotthon	Fadd		Normál Különleges Speciális Utógondozó	40
3. sz. gyermekotthon	Fadd	Aprajaháza lakásotthon	Normál Különleges Speciális Utógondozó	9
	Fadd	Pillangó lakásotthon		8
	Fadd	Vándor lakásotthon (jelenleg nincs működési engedélye)		6
	Szedres	Szederfa lakásotthon		12
	Kéty	Napfény lakásotthon		12
4. sz. gyermekotthon	Högyész		Normál Különleges Speciális Utógondozó	38

5. sz. gyermekotthon	Kapospula	Százsorszép lakásotthon	Különleges Speciális Utógondozó	10
	Iregszemcse	Szivárvány lakásotthon	Különleges Speciális Utógondozó	10
	Tamási	Gyöngyvirág lakásotthon	Különleges Speciális Utógondozó	10
6. sz. gyermekotthon	Szekszárd		Csecsemő, különleges	8
			Különleges	8
			Anyás, utógondozó	4
7. sz. gyermekotthon	Sárszentlőrinc		Normál Különleges Utógondozó	10
8. sz. gyermekotthon	Szekszárd	Lakásotthon	Különleges Utógondozó	8
	Szekszárd	Lakásotthon	Különleges Utógondozó	8
	Szekszárd	Lakásotthon	Különleges Utógondozó	8
	Szekszárd	Lakásotthon	Különleges Utógondozó	8
Összesen:				253

Speciális gyermekotthoni ellátás

Problémát jelent a speciális szükségletű kiskorúak megfelelő gondozási helyének meghatározása: a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által fenntartott speciális gyermekotthonokba való bekerülés nehézkes.

A súlyos pszichés tüneteket mutató gyermekek számára országos szinten megoldatlan az ellátás. A Dél-Dunántúl megyéinek összefogásával 2008 októberétől megoldódott ez a probléma: Szigetváron felépült egy 16 férőhelyes speciális gyermekotthon, így mód nyílt a legsúlyosabb állapotú pszichiátriai problémával küzdő gyermekek elhelyezésére.

A pszichoaktív szerekkel küzdő fiúk számára a pécsi székhelyű Bezerédj-Kastélyterápia Alapítvány létesített Szedresen egy 16 férőhelyes gyermekotthont. A gyermekotthonon kihasználtsága nem volt teljes, ezért 2008 októberében a Bezerédj gyermekotthon működési engedélyében a Közigazgatási Hivatal a pszichoaktív szerekkel küzdő gyermekek mellett engedélyezi a súlyos disszociális tüneteket mutató gyermekek elhelyezését is 8-8 férőhelyen. A működési engedély módosítása lehetőséget nyújt a harmadik speciális gyermekotthoni ellátás megvalósítására is, igaz csak fiúk részére. A gyermekotthon ellátási szerződés alapján végzi feladatát a Dél-Dunántúlon.

II. 1. 6. Módszertani feladatok

II. 1. 6. 1. Szociális alapellátás és szakellátás

A szociális és munkaügyi miniszter 3/2008. (IV. 15.) SZMM rendelete a módszertani feladatok ellátását regionális szinten szervezte újjá. A 2. § értelmében a miniszter hét regionális intézményt, valamint egyházi módszertani intézményeket jelölt ki. Módszertani intézmény szociális intézmény vagy konzorcium lehet. A 8. § értelmében a regionális módszertani intézményt a miniszter pályázat útján jelöli ki. Ennek feltétele, hogy a pályázó intézmény (konzorcium) valamennyi ellátotti csoportnak (idős személyek, hajléktalan személyek, fogyatékos személyek, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek) nyújt szociális szolgáltatást, továbbá a szakellátás mellett alapszolgáltatást – közte családsegítést – is nyújt.

A régióból a SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Módszertani Humán Szolgáltató Központ nyerte el a pályázatot a **regionális módszertani feladatok ellátására** 2008. július 1-jétől 2013. június 30-ig. A Központ a regionális módszertani feladatokat konzorciumi formában látja el. Gesztor szervezete a Kaposvári SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Módszertani Humán Szolgáltató Központ. Konzorciumi tagok: a gyönki Hegyhát Integrált Szociális Intézmény, a mohácsi Pándy Kálmán Otthon, a pécsi TÁMASZ Alapítvány, valamint a Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont.

A módszertani konzorcium az alábbi – Szt.-ben nevesített – szociális szolgáltatással kapcsolatos módszertani teendőket látja el:

1. Falu- és tanyagondnoki szolgáltatás
2. Étkeztetés
3. Házi segítségnyújtás
4. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
5. Családsegítés
6. Közösségi ellátások
7. Támogató szolgáltatás
8. Utcai szociális munka
9. Nappali ellátások
10. Ápolást, gondozást nyújtó intézmények
11. Rehabilitációs intézmények
12. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények
13. Lakóotthonok.

Illetékességi területe Baranya, Somogy és Tolna megye közigazgatási területe.

A SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Módszertani Humán Szolgáltató Központ a feladatait az illetékességi területén található helyi önkormányzatok, társulások, többcélú kistérségi társulások, illetve az ott székhellyel rendelkező működést engedélyező szervek által engedélyezett szociális szolgáltatók, intézmények, telephelyek tekintetében, valamennyi szociális szolgáltatással kapcsolatban ellátja, kivéve, ha a szociális szolgáltatóval, intézménnyel kapcsolatos módszertani feladatokat egyházi módszertani intézmény látja el.

A kaposvári SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Módszertani Humán Szolgáltató Központ a tipikus önkormányzati fenntartású alapszolgáltatási tevékenységekhez, a Hegyhát Integrált Szociális Intézmény az idős célcsoporthoz, a Pándy Kálmán Otthon a fogyatékos, pszichiátriai beteg, és a szenvedélybeteg célcsoportok ellátásához kötődő feladatokért, a Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont a tipikus módszertani, tervezési, képzési, pályázati területért, a TÁMASZ Alapítvány a hajléktalan ellátás szakterületeiért a felelős.

Az Szt. szerint ellátástípusokkal kapcsolatos feladatok tekintetében az alábbi feladatmegosztás alakult ki a konzorciumon belül:

A Kaposvári SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Módszertani Humán Szolgáltató Központ ellátja

- a falu- és tanyagondnoki szolgáltatás
- az étkeztetés
- a házi segítségnyújtás
- a családsegítés

- a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

szolgáltatásokkal összefüggő szolgáltatás-specifikus módszertani feladatokat.

A Hegyhát Integrált Szociális Intézmény ellátja

- az idősek és demens betegek nappali ellátása
- időskorúak gondozóháza
- idősek otthona

- speciális intézmény

szolgáltatásokkal összefüggő szolgáltatás-specifikus módszertani feladatokat.

A TÁMASZ Alapítvány ellátja

- az utcai szociális munka
- a hajléktalanok nappali melegedője
- az éjjeli menedékhely
- a hajléktalan személyek átmeneti szállása
- a báziszállás
- a hajléktalanok otthona
- a hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye

szolgáltatásokkal összefüggő szolgáltatás-specifikus módszertani feladatokat.

A Pándy Kálmán Otthon ellátja

- a közösségi ellátások (szenvedélybetegek közösségi ellátása, közösségi pszichiátriai ellátás, alacsonyküszöbű szolgáltatás)

- támogató szolgáltatás

- a fogyatékosok nappali ellátása

- a pszichiátriai betegek nappali ellátása

- a szenvedélybetegek nappali ellátása

- a fogyatékos személyek gondozóháza

- a szenvedélybetegek átmeneti otthona

- a pszichiátriai betegek átmeneti otthona

- a fogyatékosok otthona

- a pszichiátriai betegek otthona

- a szenvedélybetegek otthona

- a fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye

- a pszichiátriai betegek rehabilitációs intézménye

- a szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye

- fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona

- fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona

- a pszichiátriai betegek rehabilitációs célú lakóotthona

- a szenvedélybetegek rehabilitációs célú lakóotthona

szolgáltatásokkal összefüggő szolgáltatás-specifikus módszertani feladatokat.

A Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont – alaptevékenysége okán – nem lát el közvetlen szolgáltatásokhoz kötődő feladatokat, egyéb szociális tervezéshez, szolgáltatástervezéshez, kutatás-fejlesztéshez, forrásteremtéshez, képzéshez, továbbképzéshez kapcsolódó tevékenységet végez, továbbá a nem állami fenntartású (civil) szolgáltatók számára nyújt szolgáltatásokat.

II. 1. 6. 2. Gyermekotthonok

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium kijelölése alapján 2003. szeptember 1-je óta a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság 1. számú Módszertani Gyermekotthona látja el a módszertani feladatokat a **Dél-Dunántúli Régió gyermekotthonai** számára.

A módszertani munka célja:

- A Dél-Dunántúl gyermekotthonai szakdolgozóinak minősített képzések keretén belül lehetőséget biztosítani a képzési kötelezettség teljesítésére. Különböző szakmai programokkal (szakmai műhelyek, szakmai nap esetmegbeszélések, konferencia) fejleszteni a gyermekvédelemben dolgozók szakmai kompetenciáját az egységes szakmai színvonal kialakítása érdekében.
- A napi munka segítésére a gyakorlatban is jól alkalmazható módszerek és eszközök gyűjtése, elsajátítása, megismerése, megismertetése.
- A jó gyakorlatok gyűjtése és közkincsé tétele a Dél-Dunántúl minden szakellátási intézményének.
- A Dél-Dunántúlon dolgozó munkatársak számára szolgáltatások nyújtása a szakmai hatékonyság növelése érdekében illetve a kiégés megelőzésére.
- Szakkönyvtárunk folyamatos bővítése pedagógiai, pszichológiai, szociológiai, gyógypedagógiai témájú kiadványokkal, lehetőséget biztosítva arra, hogy munkatársaink megismerjék a gyermekvédelemre, mint önálló szakterületre ható társtudományokat.
- Szükség esetén a módszertani gyermekotthon a módszertani feladatok ellátásába, egyes új módszerek modellkísérletének elvégzésébe állandó (a fenntartó hozzájárulásával) vagy eseti jelleggel más szolgáltatót is bevon.

Módszertani feladatok:

- Információkat gyűjteni a Dél-Dunántúl helyzetéről, speciális szükségleteiről, problémáiról. Megvizsgálni azok kialakulásának okait és segíteni az intézményeket a problémák megoldásában, a létrejött helyzet elemzésében.
- Figyelemmel kísérni a legfrissebb szakmai tudományos ismereteket, kutatásokat, publikációkat, részt venni tudományos kutatásokban, módszertani anyagok kidolgozásában.
- Szociális és Munkaügyi Minisztériummal, a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézettel kialakított jól működő szakmai kapcsolat és együttműködésnek köszönhetően szerepvállalás az e szervektől származó anyagoknak, információknak a szolgáltatókhoz való eljuttatásában.
- A Dél-Dunántúlon működő intézményekkel partneri kapcsolat alakult ki, feladat a módszertani és tudományos kutatások eredményeinek közvetítése, a mintaként alkalmazható eljárások megismertetése, a modellértékű új kezdeményezések gyakorlati megvalósulásának segítése.
- Szakmai munkaközösségek kialakítása, amelyek részt vesznek közös projektek kidolgozásában, lebonyolításában.
- Összefogó-támogató szerep betöltése a gyermekvédelmi alap- és szakellátás intézményei között.

- Elősegíteni a szakmai közélet folyamatos működését, modellek kialakítását. Szakmai megbeszéléseket, tapasztalatcseréket, módszertani tanácsadást szervezni, és biztosítani a konzultációs lehetőséget a területéhez tartozó gyermekvédelmi intézmények számára.
- A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet irányításával részt venni a minőségfejlesztési elvek kidolgozásában, és segítséget nyújtani azok gyakorlati alkalmazásához.
- A módszertani feladatok ellátása során kiemelten nagy jelentőségű a regionális együttműködés lehetőségeinek feltárása, a régió gyermekotthonainak képviselői számára a rendszeres konzultáció biztosítása.

További feladatokat kell ellátni a kutatásterületén, amennyiben kutatás készül arra vonatkozóan, hogy mely hatékonysági tényezők milyen mértékben befolyásolhatják a gyermekek fejlődését. A kapott eredmények alapján akkreditált képzésen tanfolyam formájában elméleti felkészítés indul a régióban dolgozók számára. A tanfolyamon elsajátított elméleti ismeretekre építve, tréning keretén belül készség szinten elsajátíthatják a szakemberek a gyakorlatban jól alkalmazható módszereket.

Módszertani feladat a szakkönyvtár folyamatosan bővítése, amely hozzáférhető a szakma dolgozói számára. A dokumentumtárban gyűjtésre kerül:

- saját módszertani tevékenység dokumentumai, és a régió módszertanilag használható anyagai,
- oktatási szak anyagok, pl.: demonstrációs célú filmek, videó anyagok, interjúk, esetleírások, stb.
- a jogszabálygyűjteményt havonta frissített, elérhető,
- a társszakmák hasonló jellegű szakmai anyagai.

A felnőttképzés keretén belül a módszertani gyermekotthon szervezi, lebonyolítja a gyermekvédelem területén dolgozók tapasztalatcseréjét és továbbképzését.

II. 1. 7. Szociális foglalkoztatás:

Az intézményekben szociális foglalkoztatás (fejlesztő-felkészítő foglalkozás, munka-rehabilitációs foglalkoztatás) segíti a lakók fejlődését.

A szociális foglalkoztatás lehetőségének bevezetése, az ahhoz kapcsolódó támogatási rendszer arra kívánja ösztönözni az intézményeket, hogy aktív szerepet vállaljanak az ellátottak rehabilitációjában. Az intézményi ellátottak jövedelemszerző tevékenységet folytatnak, melynek során tényleges munkavégzés, értékteremtés történik.

A szociális foglalkoztatásban való részvétel intézményi jogviszonyhoz kötött. A szociális foglalkoztatás igénybevételére az Összefogás Közhasznú Alapítvány, a Szőlőtő Alkoholbetegek Gyógyulását Elősegítő Alapítvány, a Kallódó Ifjúságot Mentő Misszió Támogató Alapítvány, a Dombóvár és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás, a Tamási-Simontornya Városkörnyéki Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása, valamint a Tolna Megyei Önkormányzat fenntartásában működő nappali ellátást, illetve otthont nyújtó ellátást biztosító intézményekben van lehetőség.

II. 2. Hiányzó ellátások a megyében

Miután kistérségenként bemutattuk a szociális és a gyermekvédelmi ellátás helyzetét, ellátotti csoportonként áttekintjük, hogy a kistérségekben milyen szolgáltatások hiányoznak.

II. 2.1. Bonyhádi kistérség:

1. Idősellátás:

- 13 településen hiányzik az étkeztetés, 12 településen pedig a házi segítségnyújtás.

2. Pszichiátriai betegek ellátása:

- Bonyhádön hiányzik a pszichiátriai betegek nappali intézménye.

3. Szenvedélybetegek ellátása:

- Bonyhádön hiányzik a szenvedélybetegek nappali intézménye.

4. Hajléktalan személyek ellátása:

- Hajléktalanok számára nincs ellátás a térségben. Bonyhádön a jogszabály értelmében nappali melegedőnek kellene működnie.

5. Gyermekjóléti alapellátás:

- *gyermekek napközbeni ellátását minden településen biztosítani kellene, bölcsőde azonban csak Bonyhádön van, igaz, több település önkormányzata részt vállal a fenntartásában.*

II. 2. 2. Dombóvári kistérség

1. Idősellátás:

- 6 településen hiányzik az étkeztetés, 11 településen pedig a házi segítségnyújtás.

2. Pszichiátriai- és szenvedélybetegek ellátása:

- Pszichiátriai- és szenvedélybetegek számára ebben a térségben nincs ellátás. Pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek nappali ellátása kellene, hogy működjön Dombóváron.

3. Gyermekjóléti alapellátás:

- A gyermek napközbeni ellátását csak Dombóvár város biztosítja, a többi település nem tesz eleget ennek a kötelezettségének.
- Dombóváron nem működik gyermekek átmeneti otthona, viszont van családok átmeneti otthona, amely a kistérség települései számára is hozzáférhető.

II. 2. 3. Paksi kistérség

1. Fogyatékos személyek ellátása:

- Pakson hiányzik a fogyatékosok nappali intézménye.

2. Pszichiátriai betegek ellátása:

- Pakson hiányzik a pszichiátriai betegek nappali intézménye.

3. *Szenvedélybetegek ellátása:*

- Pakson hiányzik a szenvedélybetegek nappali intézménye.

4. *Hajléktalan személyek ellátása:*

- Pakson hiányzik a hajléktalan személyek nappali melegedője.

5. *Gyermekjóléti alapellátás:*

- A települések nem biztosítják a gyermekek napközbeni ellátását, csak Pakson és Dunaföldváron van ilyen szolgáltatás.
- Paks város lakosság száma hamarosan eléri a 20 ezer főt (jelenleg lakosainak száma: 19 879 fő), így hamarosan köteles lesz biztosítani a gyermekek átmeneti otthonát.

II. 2.4. Szekszárdi kistérség

1. *Idősellátás:*

- A térségben 4 településen nem biztosított az étkeztetés, 2 településen pedig a házi segítségnyújtás.
- Idősek gondozóházát a jogszabály értelmében Szekszárdnak kellene működtetnie.

2. *Fogyatékos személyek ellátása:*

- Szekszárdon hiányzik a fogyatékosok átmeneti ellátását szolgáló fogyatékos személyek gondozóháza.
- Tolnán hiányzik a fogyatékosok nappali intézménye.

3. *Pszichiátriai betegek ellátása:*

- Szekszárdon hiányzik a pszichiátriai betegek nappali intézménye és a pszichiátriai betegek átmeneti otthona.
- Tolnán hiányzik a pszichiátriai betegek nappali intézménye.

4. *Szenvedélybetegek ellátása:*

- Szekszárdon hiányzik a szenvedélybetegek átmeneti otthona.
- Tolnán hiányzik a szenvedélybetegek nappali intézménye.

5. *Gyermekjóléti alapellátás:*

- Tolnán nincs bölcsőde.
- Gyermekek átmeneti otthona nincs Szekszárdon.

6. *Hajléktalan személyek ellátása:*

- Tolnán a jogszabály értelmében nappali melegedőnek kellene működnie.

II. 2.5. Tamási kistérség

1. *Idősellátás:*

- A térségben 6 településen nem biztosított az étkeztetés, 2 településen pedig a házi segítségnyújtás.

2. *Pszichiátriai-, és szenvedélybetegek ellátása:*

- A pszichiátriai- és szenvedélybetegek részére nem működik intézmény a térségben.
3. *Gyermekjóléti alapellátás:*
- Gyermek napközbeni ellátása nem megoldott a településeken, Bölcsőde csak Tamásiban van, igaz fogadhat gyermekeket a környező településekről.

II. 2. 6. Szakellátás (megyei önkormányzati, illetve megyei jogú városi feladat):

Tolna megyében hiányzik a mozgás-, látásfogyatékos és speciális személyek otthona, rehabilitációs intézménye és lakóotthona, a pszichiátriai betegek, valamint a hajléktalanok rehabilitációs intézményi ellátása, illetve a pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek lakóotthoni ellátása.

Szekszárd Megyei Jogú város nem biztosítja a speciális gyermekotthoni ellátást. A Tolna Megyei Önkormányzat a gyermekvédelmi szakellátás keretében nem biztosítja a súlyos magatartásproblémás leányok számára a speciális gyermekotthoni ellátást.

III. fejezet

III. 1. Helyzetértékelés és fejlesztési lehetőségek

III. 1. 1. Az alapszolgáltatások

Az alapszolgáltatás egyrészt az igénylő saját otthonában, megszokott környezetében nyújtott szolgáltatás, másrészt az alapszolgáltatások körén belül fontos szerepet töltenek be a napközbeni tartózkodásra, és szakszerű gondoskodásra létrehozott intézmények.

Az alapszolgáltatásoknak jelentős szerepe kell, hogy legyen az indokolatlan tartós bentlakásos elhelyezések megelőzésében, illetve az igénybevételek legszükségesebb időpontig történő kitolásában. Az alapszolgáltatások mind az idősek, mind a fogyatékkal élők, valamint a pszichiátriai- és szenvedélybetegek tekintetében jelentős szerepet játszanak a megszokott környezet megtartásában. Ezáltal nemcsak az ellátottak önállóságához és kapcsolataik megtartásához járulnak hozzá, hanem a szociális intézményhálózat költségkímélőbb működtetéséhez is, hiszen a bentlakásos intézmények fenntartása lényegesen költségesebb.

Az alapellátási formáknak ezen túl fontos szerepük van az elhelyezésre várakozók ellátásában, valamint a szociális otthonból kikerültek utógondozásában. Az utóbbi a sikeres rehabilitáció alapfeltétele.

Falu/tanyagondnoki szolgálat 35 településen működik. A 109 településből 29-ben nincs biztosítva az **étkeztetés**. A megyében 26 településen nem épült ki a **házi segítségnyújtás**.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás rendszere jól kiépített. Ez az ellátási forma több településen működik a megyében, mint amit a jogszabály előír, és leginkább a házi segítségnyújtást egészíti ki.

A megye összes településén van családsegítés. Az országos adatokkal egyezően Tolna megyében is jellemző, hogy a családsegítés a gyermekjóléti szolgálathoz integrálódik. A családsegítő szolgálatok kiépítettsége fontos, mivel prevenciós tevékenységük befolyásolja a többi szolgáltatás igénybevételét. A statisztikák szerint eseteik több, mint fele ügyintézésben való segítségnyújtás, anyagi természetű és foglalkoztatással kapcsolatos ügyintézés. Feladataik 23-24 %-át teszi ki

az életviteli, családi, lelki-mentális és gyermeknevelési problémák kezelésében való segítségnyújtás (Tolna megye statisztikai évkönyve 2002. KSH Tolna Megyei Igazgatósága Szekszárd, 2003.).

A közösségi ellátások, valamint a támogató szolgáltatás nem kötelező önkormányzati feladatok, az ellátások finanszírozása a tényleges szükséglet figyelembevételével, pályázat útján valósul meg. Ezek az ellátási formák jelenleg jórészt valamilyen intézményhez integráltan valósulnak meg a megyében. Működésük a jövőben is fontos szerepet kell, hogy betöltsön a megye alapszolgáltatási körében.

Utcai szociális munka csak Szekszárdon működik a megyében.

Tolna megyében 2003-ban 35 településen, míg jelenleg 34 településen működött **idősek klubja**. Számuk tehát csökkent, mégis több településen működik ez az ellátási forma, mint amennyi településen ezt a jogszabály előírja.

Fogyatékosok nappali ellátása csak Bonyhádon és Dunaföldváron érhető el. A többi ellátotti csoport részére egyáltalán nem biztosított a nappali ellátás, holott a tízezernél nagyobb lakosságú településeken kötelező lenne.

A gyermekvédelmi alapellátások rendszere jól kiépült, gyermekjóléti szolgálat mindenütt van. A **napközbeni ellátások** – elsősorban a bölcsődék – férőhelyeinek száma még nem elegendő, nem érhető el valamennyi településen.

III. 1. 2. Átmeneti ellátási formák

Az átmeneti ellátási formák lényege a rugalmas férőhelykínálat, ahol bármikor rendelkezésre kell állni üres férőhelynek az akut elhelyezési igények fogadására.

Az átmeneti ellátások (időskorúak gondozóháza, fogyatékos személyek gondozóháza, pszichiátriai- és szenvedélybetegek átmeneti otthona, éjjeli menedékhely, hajléktalan személyek átmeneti szállása és bázis-szállás) terén jelentős hiányosságok vannak a megyében. Mindössze időskorúak gondozóháza működik négy településen (Dombóvár, Paks, Bonyhád, Nagymányok).

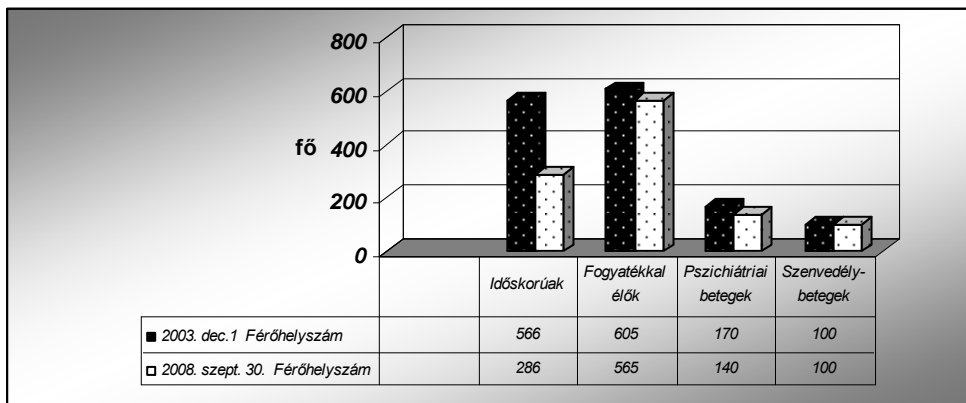
Gyermekek átmeneti otthona sehol sem működik. Emiatt akkor is a szakellátás rendszerébe utalják a gyermeket, ha a család problémája belátható időn belül megoldódhat. A gyermekek átmeneti ellátó rendszerének kiépítése lecsökkentené az ideiglenesen szakellátásba beutalt gyermekek számát. A családok átmeneti otthonára szintén nagy szükség volna a 30 ezer főt elérő településeken, hiszen a gyermekek többnyire a szülővel együtt szorulnak átmeneti elhelyezésre.

III. 1. 3. Tartós bentlakásos ellátás

Bentlakásos elhelyezésre akkor van szükség, ha az önellátásra nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személy ellátása más módon nem oldható meg. Amennyiben tehát a család nem tudja vállalni a gondozást, és már az alapszolgáltatások sem elegendőek a megszokott környezetben való megtartáshoz, bentlakásos elhelyezésre kerül sor.

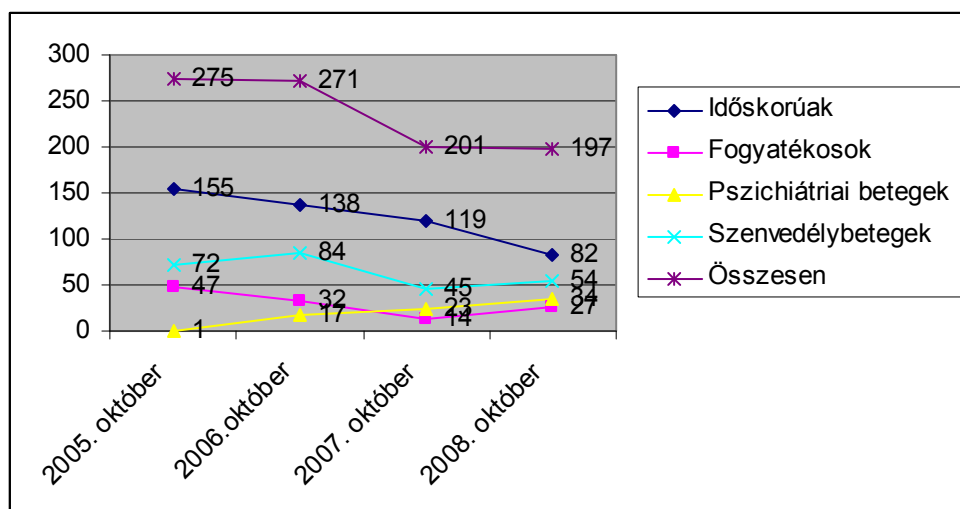
A tartós bentlakásos elhelyezést követően a legritkább esetben van visszaút. Éppen ezért nagyon fontos, hogy csak akkor kerüljön rá sor, ha már az egyéb ellátások lehetősége kimerült, és az ellátott létfeltételeinek biztosítása indokolja a saját környezetétől való végleges elszakadást.

A megyei fenntartású bentlakásos intézmények férőhelyszámának változása:

Az időskorúak bentlakásos intézményei férőhelyszám csökkenésének oka az, hogy a gyönki intézmény, illetve értényi telephelye többcélú kistérségi társulás fenntartásába került. A fogyatékosok bentlakásos intézményeinél a férőhelyszám csökkenésének oka a bonyhádi intézmény 40 fh-es létszámcsökkentése. A pszichiátriai betegek ellátásánál a férőhelycsökkenés oka a bonyhádi otthon mázai telephelyének átadása a SZOCEG kht-nak.

A várakozók számának alakulása a megyei fenntartású szociális intézményekben:

A legtöbb várakozó az idősök otthonainál jelentkezik, arányuk az összes várakozó 42%-a. E kategórián belül a legtöbb várakozót a Megyei Önkormányzat legmodernebb idősök otthona, a bátaszéki tartja nyilván. A várakozók második legnagyobb csoportja a szenvedélybetegek intézményénél áll sorba, arányuk az összes várakozó 27%-a. Kevesebb a várakozó a pszichiátriai betegek intézményeinél, az összes várakozó 17%-a, a legkevesebben az értelmi fogyatékosok intézményeibe várják felvételüket, a várakozók 14%-a.

A számok nem a valós szükségletet jelzik. Ennek több oka van, az egyik a speciális intézmények hiányában – jelen gyakorlat szerint – pl. idősök otthonába kerül be az az ép értelmű, súlyos mozgáskorlátozott felnőtt személy, akinek a családban való ellátása nem megoldott. Továbbá a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a várakozók egy része több intézménybe is benyújtja kérelmét, így egyszerre több helyen is megjelenik várakozóként. Torzítja a képet az is, hogy többen rehabilitációs intézményből várják áthelyezésüket ápoló, gondozó otthonba, a rendelkezésre álló adatok ezért torzíthatnak.

Az idősök otthonaiban 2005, 2006 és 2007 októberében nem volt üres férőhely, 2008-ban 15 az üres férőhelyek száma. A pótágyak száma 2005-ben 4, 2006-ban 1, 2007-ben és 2008-ban 0 volt. (Az adatok nem tartalmazzák a korábban megyei fenntartású gyönki és értényi otthonok adatait.) Megfigyelhető az idősotthoni férőhelyek iránti kereslet csökkenése: a vizsgált időszakban először évi 17, majd 19 és végül 37 fővel csökkent a várakozók száma.

Az idősök otthonainál a legnagyobb számú csoport a 80 év felettek kategóriája. Ez valószínűsíti, hogy sokan szenvednek demenciában az intézménybe kerüléskor. Jelenleg valamennyi megyei fenntartású idősotthon fogad demens betegeket. A 2008. év második félévében a szekszárdi otthonba 16 demens beteg került felvételre, a dunaföldvárba 4 fő, a bátaszékibe 5 fő, a sárpilisibe 3 fő. Jelenleg Szekszárdon 13 demens beteg él, Dunaföldváron 4 fő, Bátaszéken 2 fő és Sárpilisen 5 fő.

Az értelmi fogyatékosokat ellátó intézményekben az adatok kissé megtévesztők, mert néhány esetben a rehabilitációs intézményben élő lakó vár ápoló, gondozó otthoni elhelyezésre. Üres férőhelyek korábban nem voltak jellemzőek, 2006 óta azonban folyamatosan emelkedett a kihasználatlan férőhelyek száma. 2008 októberében 8 üres férőhely volt az intézményekben.

A rendelkezésre álló adatok alapján a fogyatékosok otthonaiba várakozóknál az idősebb korosztály nem jelenik meg várakozóként, az ellátás iránt a felnőtt korúak részéről jelenik meg igény.

A pszichiátriai betegek otthonaiban 2008 októberében 25-en sürgős elhelyezést kértek. Megfigyelhető a várakozók számának emelkedése, és ismerve az országos problémát, amit a pszichiátriai intézetek bezárása okozott, várható a sürgős elhelyezést kérők számának további emelkedése.

A pszichiátriai betegek intézményeinél mind a felnőtt korú lakosság, mind az idősebb korosztály megjelenik várakozóként. A pszichiátriai otthonok idősebb lakói között vannak olyan betegek, akik a szociális törvény módosítása előtt időskori demencia kórképpel kerültek be az otthonba. 2003. január 1-jén hatályba lépett módosítás szerint az időskori súlyos demenciában szenvedőket nem lehet pszichiátriai otthonba felvenni, számukra az idősotthonokban kell biztosítani megfelelő ellátást.

A szenvedélybetegek ellátásáról a Csilla Otthonban gondoskodnak, a rehabilitációs egységbe 3-4-szer többen várnak, mint az ápoló, gondozó egységbe.

A szenvedélybetegek intézményénél legnagyobb arányban a 40-70 év közötti korosztályok képviseltetik magukat.

III. 2. A Tolna megyei szociális szolgáltatások fejlesztési szükségletei

A szükséges ellátások közül Tolna megyében hiányzik a mozgás-, látásfogyatékos és antiszociális személyek otthona, rehabilitációs intézménye és lakóotthona, a pszichiátriai betegek, valamint a hajléktalanok rehabilitációs intézményi ellátása, illetve a pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek lakóotthoni ellátása. Kevés továbbá az értelmi fogyatékosok lakóotthoni férőhelye is. Legfontosabb fejlesztési cél ezeknek az ellátási formáknak a kialakítása, valamint az intézmények tárgyi és személyi feltételeinek javítása.

A jövőben kiemelt jelentőséget kaphat az egymásra épülő (alap- és szak-) ellátási formák kiépítése, illetve az azonos feladatot ellátó intézmények együttműködésének erősítése az erőforrások kedvezőbb kihasználása érdekében.

A fejlesztési célok meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy az intézményrendszer szakmailag hatékonyan, gazdasági szempontból pedig minél kevesebb költséggel működjön.

A Gyvt. és a Szt. határozza meg a szociális szolgáltatások fejlesztési irányait.

A megyei feladatok ellátásánál nemcsak az igények feltárása fontos, hanem az ellátórendszer szereplői közti hatékony együttműködés is.

A cél az, hogy minden igénylő az aktuális helyzetének leginkább megfelelő ellátáshoz jusson. A lehető legtovább legyen módja megszokott környezetében igénybe venni az alapellátások szolgáltatásait, és a lehető legkésőbb kerüljön sor a bentlakásos intézménybe való elhelyezésre.

Az ellátásra szoruló csoportok sokfélék: gyermekek, idősek, fogyatékosok, pszichiátriai-és szenvedélybetegek, hajléktalanok, illetve azok a személyek, akiknél a szociális problémák halmozottan jelentkeznek.

A meglévő intézményhálózat struktúráját áttekintve látható, hogy Tolna megye lakosságához viszonyítva elegendő bentlakásos intézményi férőhely áll rendelkezésre, a férőhelyek megoszlása a különböző ellátotti csoportok között azonban módosításra szorul. Az időotthoni és az értelmi fogyatékos férőhelyeket lehetne csökkenteni, míg a pszichiátriai férőhelyeket emelni szükséges.

Az egy főre jutó alapterület nagysága öt intézményben nem megfelelő (Dunaföldvár, Bölcse, Sárpilis, Bonyhád, Regöly székhely). Ezekben az intézményekben vagy férőhelyszámot kell csökkenteni, vagy bővíteni kell az intézmények alapterületét. A bonyhádi intézményben 20 férőhelycsökkentésre kerül sor 2010. december 31-éig, erről közgyűlési határozat született. A működési engedélyek alapján további 67 férőhelyet kell megoldani (összesen 87 férőhely).

A határozatlan idejű működési engedély kiadásához szükséges feltételek határidőre történő megteremtéséhez szükséges feladatokról intézkedési terv készült, melyben azt vállaltuk, hogy a tárgyi feltételeket többségében 2012. december 31-éig teljesítjük, de a bonyhádi otthonban 2010. december 31-éig 20 férőhelycsökkentést hajtunk végre. A hiányzó szakmai létszám pótlására folyamatosan kerülhet sor, a végső határidő itt is 2012. december 31.

III. 2. 1. Az alapszolgáltatások

Az idősök számának növekedése, az általános egészségi állapot romlása, valamint a zsúfolt bentlakásos intézmények szükségessé teszik az idős korosztály számára nyújtott szociális alapszolgáltatások fogadókészségének további bővítését.

Családsegítés: E szolgálatok személyiség-, és család-erősítő szerepét tekintve célszerűbb volna tevékenységükben a fordított arányú feladat-megoszlás, hiszen a napjainkban gyenge közösségi gondolkodás fejlesztésében, a különböző lelki-mentális betegségek kialakulásának megelőzésében jelentős a családsegítő szolgálatok szerepe. Ehhez azonban nagyobb számú jól képzett szakdolgozóra van szükség.

A jogszabályi előírásoknak megfelelően ki kell alakítani a **fogyatékosok nappali ellátását** Pakson és Tolnán, a szenvedélybetegek nappali ellátását Bonyhádon, Dombóváron, Pakson és Tolnán. További öt településen kell létrehozni pszichiátriai betegek nappali intézményét (Bonyhád, Dombóvár, Paks, Szekszárd, Tolna).

A **hajléktalan ellátás** területén nappali melegedőt kell kialakítani Bonyhádon, Pakson és Tolnán.

A nappali ellátás sok esetben kiválthatná az ellátottak végleges szociális intézményi elhelyezését, ezáltal megakadályozhatná a családtól való eltávolodást.

III. 2. 2. Átmeneti ellátási formák

Ezt az intézménytípust önálló szervezetben működtetni nagyon költséges. Sokkal célszerűbb, ha bentlakásos intézményben alapító okiratban rögzítetten biztosítanak az igényekkel összhangban álló számban férőhelyet az átmeneti elhelyezésre szorulóknak részére néhány hétre, esetleg 1-2 hónapra (pl. család üdülése, kórházból való kikerülést követő lábadozás stb.).

III. 2. 3. Tartós bentlakásos ellátás

Idősök tartós bentlakásos ellátása:

Az idősothoni elhelyezésre várakozók száma évről évre csökken. Ennek oka az alapellátás megerősödése és a társulások által működtetett új otthonok létrehozása, ezért a megyei fenntartású idősothoni férőhelyeket idővel csökkenteni lehet. A férőhelycsökkentéssel párhuzamosan a zsúfoltság enyhülésével javulni fog az egy főre jutó alapterület nagysága. A sárpilisi és a dunaföldvári otthonok épületei felújításra szorulnak, és a másik két otthon (Bátaszék és Szekszárd-Palánk) folyamatos karbantartása is jelentős anyagi forrásokat igényel.

Az akadálymentesítés a sárpilisi otthon kivételével jórészt megvalósult, bár még mindenhol hiányoznak bizonyos speciális eszközök, amellyel teljessé tehető az akadálymentesítés a különböző fogyatékosokkal élő emberek számára.

Fogyatékkal élők tartós bentlakást biztosító ellátása:

Az értelmi fogyatékosok számára jelenleg 565 férőhelyet működtetünk, melyből 140 a rehabilitációs férőhely. A megyében 1 intézmény biztosít bentlakásos ellátást kiskorú fogyatékosok részére 30 férőhelyen, és egy 8 férőhelyes rehabilitációs célú lakóotthonuk van a rehabilitációs férőhelyeken belül.

A fogyatékos személyek ellátásának területén a cél az, hogy az önálló életvitelre személyi segítséggel képes fogyatékos személyek ellátása főként lakóotthonban történjen meg, az intézményi életre szoruló fogyatékos személyek pedig humanizált, modernizált intézményekben éljenek.

Az elmúlt években megtörtént a megyében a nagy intézmények humanizálása, korszerűsítése (Pálfa, Belecska, Szekszárd-Palánk, Bonyhád). Ezekben az intézményekben a korszerűsítés során nem történt meg minden szükséges rekonstrukció az anyagi lehetőségek szűkössége miatt, ezért az elmaradt munkálatok pótlására folyamatosan sort kell keríteni.

A lakóotthonok kapcsán fontos kiemelni, hogy ennél az ellátási formánál az igénybevevők szempontjából nemcsak a „nagy létszámú” intézményekben élő fogyatékkal élő, vagy pszichiátriai beteg személyekkel kell számolni, (kitagolási program), hanem a jelenleg még családban élő sérült, vagy pszichiátriai beteg személyek egy részével is: pl. azokkal a középsúlyos felnőtt értelmi sérültekkel, akiket az idős szülők már nem tudnak ellátni, vagy a szülők elhaltak. Potenciális igénybevevők azok a súlyosan mozgáskorlátozott személyek is, akiket a szülők, hozzátartozók életkoruknál fogva nem képesek gondozni, s a lakókörnyezetükben való ellátásuk sem megoldott.

A súlyos mozgáskorlátozott felnőtt személyek ellátására alkalmas **ápoló-gondozó lakóotthon országos viszonylatban is fehér folt**. Ennél az ellátási formánál érdemes lenne feltérképezni a regionális együttműködés lehetőségeit.

Rehabilitációs intézményi szolgáltatás, mint az önálló életre felkészítő speciális tevékenység a regölyi intézményben 92 férőhelyen, valamint a szekszárd-palánki intézményben 40 férőhelyen folyik értelmi fogyatékosok számára.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló az Szt. 74. § (2) bekezdése szerint a fogyatékosok rehabilitációs intézménye előkészíti az ott élők családi és lakóhelyi környezetbe történő visszatérését, valamint megszervezi az intézményi ellátás megszűnését követő utógondozást.

A Szt.112. § (1) bekezdése előírja, hogy a rehabilitációs intézménybe történő elhelyezés időtartama nem haladhatja meg az öt, 2008. január 1. óta a három évet. Az öt éves időtartam korábban egy alkalommal 3 évvel volt meghosszabbítható, most a három éves időtartamot egy alkalommal, legfeljebb két évvel lehet meghosszabbítani.

A legtöbb rehabilitációs intézményben elhelyezett lakó intézményi jogviszonya még az időpont előtt keletkezett, amikor az elhelyezés még határozatlan időre szólt.

Az eltelt idő alatt megváltozott a rehabilitációs intézményekben előírt „rehabilitációs cél”, illetve nyomatékot kapott az a törekvés, hogy a rehabilitáció eredményeként az ellátottak önálló életet kezdjenek. A jogszabályi háttér ehhez biztosított, a szükséges pénzügyi fedezet azonban nem.

A jogszabályok szerinti három, maximum öt év alatt a rehabilitációs intézményben elhelyezett ellátott alkalmassá válik önálló életvitelre, amennyiben nem, akkor rehabilitációs célú, vagy ápoló, gondozó lakóotthonban, illetve ápoló, gondozó otthonban kell elhelyezni.

A szakértői bizottság a felülvizsgálatok során javaslatot tett a rehabilitációs intézményekben és lakóotthonban élők állapota szerint szükséges elhelyezésére az alábbiak szerint:

2008-ban **33 fő** volt alkalmas **ápoló, gondozó lakóotthoni elhelyezésre** Szekszárdon és Regölyben, további **12 fő** Pálfán, valamint **52 fő** már most alkalmas **rehabilitációs célú lakóotthoni** elhelyezésre, és **46 főnél** javasoltak **rehabilitációs intézményi** elhelyezést.

Számolni kell azzal, hogy azok a lakók, akik jelenleg rehabilitációs intézményi elhelyezésre kaptak javaslatot, már nem lehetnek sokáig ilyen típusú intézményben, mert lejár, vagy a legtöbb esetben le is járt a maximális idő, amit itt tölthetnek. Őket is lakóotthonban, vagy ápoló, gondozó otthonban kell elhelyezni.

A rehabilitációs intézményi elhelyezést igénybe vevők száma a fenti okból le fog csökkenni. Mindezekből látható, hogy hosszú távon a 20 férőhelyes rehabilitációs intézmény kialakítása indokolt, a többi férőhelyet lakóotthonokkal kell kiváltani.

Az eredményes rehabilitációban, majd az azt követő utógondozásban nagyon fontos az alapszolgáltatások szerepe abban, hogy a rehabilitációra enyhébb fokú fogyatékoságuk révén alkalmas személyek lehetőleg ne is kerüljenek bentlakásos intézménybe, hanem eredeti lakóhelyükön tudjanak önálló életvitelt kialakítani, illetve a családban és az iskolában addig elért önállóságuk fokát megtartani. Fontos, hogy az alapszolgáltatások kistérségi szinten működjenek a jövőben.

Pszichiátriai betegek tartós bentlakást nyújtó ellátása:

Jelenleg Bölcskén és Bonyhádon van a pszichiátriai betegek számára ápoló, gondozó otthoni ellátás, és nincs számukra rehabilitációs otthon és lakóotthon. A bölcskei otthonban többen élnek, mint amennyit az épület nagysága megenged, itt tehát a férőhelyeket 2012-ig le kell csökkenteni.

A várakozók egyre növekvő számát figyelembe véve a férőhelyek számát azonban inkább emelni kellene. A megemelt férőhelyszámon belül ki lehetne alakítani egy rehabilitációs részleget. Az időotthoni férőhelyek iránti igények további csökkenése esetén érdemes megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a dunaföldvári otthon funkcióváltása – idősellátás helyett pszichiátriai betegek ellátása – megvalósítható-e, és így megoldani a pszichiátriai férőhelyigényeket.

Kistérségenként létre kellene hozni a nappali intézményeket is, lehetővé téve ezáltal egy egészséges körforgás beindulását a rendszerben. A paksi kistérségben – hasonlóan az alsótengelici tervhez – a pszichiátriai alapellátás központjává válhatna a bölcskei vagy a dunaföldvári intézmény, kialakítva egy rehabilitációs részleget is.

Szenvedélybetegek tartós bentlakásos ellátása

A szenvedélybetegek elhelyezési kapacitásában nagy a hiány. Valószínűsíthető, hogy amennyiben ebben a profilban rendelkezésre állna az alapszolgáltatás, kevesebb lenne a teljes körű ellátásra várakozók száma.

A szekszárdi kistérségben az alsótengelici szenvedélybetegek otthona és rehabilitációs intézménye – kibővítve a szolgáltatásait – felvállalhatná az alapszolgáltatásokat. Számos esetben nem volna szükség a bentlakásos ellátási forma igénybevételére, így elindulhatna egy társadalmi reintegrációs folyamat, és elkerülhetőek lennének azok a hospitalizációs folyamatok is, amelyek az intézményi élet velejárói.

Az alapszolgáltatás kiépítésével, a foglalkoztatási lehetőségek bővítésével a bentlakásos intézménybe várakozók száma lecsökkenne, és elegendő lenne a meglévő férőhely-kapacitás.

Hajléktalanok tartós bentlakásos ellátása

Mivel a szenvedélybetegség és a hajléktalanság szorosan összefügg egymással, a két problémát érdemes összekötni és úgy megoldani. A gyakorlatban a két probléma sokszor nem is válik külön egymástól, így az alsótengelici intézménybe gyakran kerülnek be hajléktalan emberek. Az értényi otthon csak abban az esetben fogad hajléktalan lakót, ha nincs alkoholproblémája.

Tolna megyében nem működik hajléktalanok rehabilitációs intézménye. A fentiekben szó volt arról, hogy a hajléktalanság gyakran együtt jár az alkoholbetegséggel. Amennyiben olyan személyről van szó, aki mindkét problémával küzd, az alsótengelici intézmény megfelelő ellátást nyújthat számára. Amennyiben nincs alkoholproblémája, megfontolást érdemel, hogy az értelmi fogyatékosok rehabilitációs intézményében kerüljön kialakításra az igényeknek megfelelő számú férőhely. A férőhelyek létrehozása a megyeszékhelyen volna a legcélszerűbb, mivel a hajléktalanok többsége itt található.

Speciális ellátás:

A speciális ellátást igénylő személyek részére (súlyos pszichés, vagy disszociális tüneteket, magatartászavarokat mutatók) – tekintettel az ellátásra szorulóknak viszonylag alacsony számára – regionális szinten, már működő intézményben volna célszerű biztosítani az ellátást.

III. 3. A szociális szolgáltatások fejlesztési prioritásai 2009-2013.

III. 3. 1. A szolgáltatások bővítése terén szükséges feladatok:

- a területi egyenlőtlenségek csökkentése a szociális és gyermekvédelmi szolgáltatásoknál
- az étkeztetés és házi segítségnyújtás teljes körű kiépítése
- a fogyatékkal élők, valamint a pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátását biztosító szociális szolgáltatások megszervezése
- időskorúak gondozóházának, fogyatékos személyek gondozóházának, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek átmeneti otthonának működtetése Szekszárdon
- hajléktalanok és pszichiátriai betegek rehabilitációs intézményének létrehozása
- lakóotthonok létrehozása fogyatékkal élők és pszichiátriai betegek számára
- a hiányzó gyermekvédelmi alapellátási, illetve speciális gyermekvédelmi és szociális szakellátások létrehozása.

III. 3. 2. A szolgáltatások minőségi fejlesztése terén szükséges feladatok:

- az alapellátás és a szakellátás szakemberei együttműködésének fejlesztése
- az elhelyezések tárgyi körülményei, az akadálymentesítés, valamint a szakdolgozói létszám, és a szakképzettségi arány tekintetében a jogszabályi előírásoknak megfelelő feltételek biztosítása
- a személyre szabott gondozás, egyéni fejlesztés teljes körű alkalmazása
- korszerű módszerek bevezetése
- a szociális szolgáltatások területén dolgozók kiegészítő elleni védelme
- a szakemberek folyamatos továbbképzése, a szociális szakemberek kompetencianövelése
- a gyermekotthoni módszertani feladatok kibővítése

III. 3. 3. A fejlesztések forrásai

A fejlesztések mindig igényelnek saját erőt. A változó arányú önerő mellett igénybe vehető források elsősorban az alábbiak:

- EU források (Európai Szociális Alap, Európai Regionális Fejlesztési Alap)
- a Szociális és Munkaügyi Minisztérium pályázati támogatásai
- a Regionális Területfejlesztési Tanács pénzeszközei
- egyéb pályázatok
- a magántőke bevonása, a vállalkozói szféra részvétele a fejlesztésekben
- a civil szféra adományai

III. 3. 4. A fejlesztések kiegészítő eszközei

1. Az önkéntesek részvételének növelése a szociális feladatokban

Vannak helyi erőforrások, pl. családi közösségek, felkarolásra érdemes spontán szerveződések, civil szervezetek, amelyek bevonhatóak a feladatellátásba. Különösen a speciális szolgáltatásokban valószínűsíthető a másság elfogadására fogékony, esetleg hozzátartozóik révén a problémakörben érintett személyek közreműködése.

2. Más szolgáltatókkal folytatott tapasztalatcsere

A szolgáltatások fejlesztésében, a szakmai tevékenységek tartalmának kidolgozásában célszerű a más szolgáltatókkal folytatott tapasztalatcsere, a profil szerinti civil, illetve érdekvédelmi szervezetekkel való kapcsolatfelvétel.

A külföldi partnerintézménnyel kialakított tapasztalatcsere, a dolgozók és az ellátottak kölcsönös látogatása is hasznos tapasztalatokkal szolgálhat.

III. 3. 5. A megyei önkormányzat által fenntartott intézmények tervezett fejlesztésével várható eredmények

A megyei önkormányzat fenntartásában működő intézmények fejlesztési elképzeléseinek megvalósításával az alábbi szakmai eredmények várhatóak:

- Valamennyi ellátotti csoport felé nyújt bentlakásos szolgáltatást a megyei önkormányzat szociális és gyermekvédelmi intézményhálózata.
- A fejlesztések eredményeként további lakóotthonok létesülnek, kialakításra kerül egy rehabilitációs intézmény pszichiátriai betegek részére a megyében, ezáltal felgyorsulhat a fogyatékos és pszichiátriai beteg személyek integrációja.
- Valamennyi megyei önkormányzati fenntartásban működő szociális és gyermekvédelmi intézmény megfelel majd az elhelyezési körülményekre vonatkozó feltételeknek.
- A szociális és gyermekvédelmi ellátások területén az elmúlt években jelentős reform kezdődött, amely az ellátás tartalmán túl újszerű megközelítést és teljesítési módot igényel. A fejlesztések eredményeként egymásra épülő és egymást kiegészítő ellátási formák, az ellátottak érdekét leginkább képviselő, differenciált és szükséglet szerinti ellátás jön létre.
- A megyei fenntartású szociális intézmények összevonása eredményeként a szakmai követelmények egységesítése és az ellátás színvonalának emelése; az aránytalanságok megszüntetése; a párhuzamok megszüntetésével az erőforrások koncentrálása, takarékosabb gazdálkodás várható el.
- A módszertani munka eredményeként magas színvonalú szakmai munkavégzés a szociális és gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben.

Tartalomjegyzék

I. fejezet

I. A társadalmi-gazdasági környezet	2.
I.1. A megye társadalmi-gazdasági helyzete	2.
I.1.1. Megyei adatok	2.
I.1.1.1. Földrajzi elhelyezkedés, népesség	2.
I.1.1.2. Gazdaság	3.
I.1.1.3. Emberi erőforrás	4.
I.1.2. Kistérségi adatok	5.
I.1.2.1. Bonyhádi kistérség	5.
I.1.2.2. Dombóvári kistérség	5.
I.1.2.3. Paksi kistérség	6.
I.1.2.4. Szekszárdi kistérség	7.
I.1.2.5. Tamási kistérség	8.
I.2. A szociális szolgáltatások alanyai	8.
I.2.1. Idősek, gyermekek	9.
I.2.2. Fogyatékosokkal élők	11.
I.2.3. Pszichiátriai betegek	12.
I.2.4. Szenvedélybetegek	13.
I.2.5. Hajléktalanok	13.

II. fejezet

II. 1. Helyzetelemzés a szolgáltatásokról	14.
II. 1.1. A szociális ellátórendszer típusai, formái	14.
II. 1.2. Ellátási kötelezettség	15.
II.1.3. Szociális szolgáltatások kistérségenként	16.
II.1.3.1. Bonyhádi kistérség	16.
II.1.3.2. Dombóvári kistérség	18.
II.1.3.3. Paksi kistérség	20.
II.1.3.4. Szekszárdi kistérség	23.
II.1.3.5. Tamási kistérség	28.
II.1.3.6. Kistérségek ellátottságának számszerű adatai	33.
II.2. Tartós bentlakásos ellátások	34.
II.2.1. Szociális otthon nyújtó ellátás	34.
II.2.1.1. Idősek ellátása	34.
II.2.1.2. Értelmi fogyatékosok ellátása	36.
II.2.1.3. Pszichiátriai betegek ellátása	36.
II.2.1.4. Szenvedélybetegek ellátása	36.
II.2.1.5. Hajléktalanok ellátása	37.
II.3. Gyermekvédelmi szakellátás	37.
II.3.1. Nevelőszülői hálózat	38.
II.3.2. Gyermekotthonok	39.

II.4. Módszertani feladatok	41.
II.4.1. Szociális alapellátás és szakellátás	41.
II.4.2. Gyermekotthonok	43.
II.5. Szociális foglalkoztatás	44.
II.6. Hiányzó ellátások a megyében	45.
II.6.1. Bonyhádi kistérség	45.
II.6.2. Dombóvári kistérség	45.
II.6.3. Paksi kistérség	45.
II.6.4. Szekszárdi kistérség	46.
II.6.5. Tamási kistérség	46.
II.6.6. Szakellátás (megyei, illetve megyei jogú városi feladat)	47.

III. fejezet

III.1. Helyzetértékelés és fejlesztési lehetőségek	47.
III.1.1. Alapszolgáltatások	47.
III.1.2. Átmeneti ellátási formák	48.
III.1.3. Tartós bentlakásos ellátás	48.
III.2. A Tolna megyei szociális szolgáltatások fejlesztési szükségletei	51.
III.2.1. Alapszolgáltatások	52.
III.2.2. Átmeneti ellátási formák	52.
III.2.3. Tartós Bentlakásos ellátás	52.
III.3. Szociális szolgáltatások fejlesztési prioritásai 2009-2013.	55.
III.3.1. A szolgáltatások bővítése terén szükséges feladatok	55.
III.3.2. A szolgáltatások minőségei fejlesztése terén szükséges feladatok	56.
III.3.3. A fejlesztések forrásai	56.
III.3.4. A fejlesztések kiegészítő eszközei	56.
III.3.5. A megyei önkormányzat által fenntartott intézmények tervezett fejlesztésével várható eredmények	57.

•